

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τμήματος Γραφιστικής και Οπτικής
Επικοινωνίας | Σ.Ε.Τ.Π. | ΠΑ.Δ.Α.

Σχεδιασμός και Προώθηση
Εικονογραφημένου βιβλίου

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ: Ο πυρήνας της κοινωνίας

Μια διαχρονική μελέτη
της Άριας Κάββουρα

Εισηγήτρια: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Δρ Σοφία Στρατή

Αθήνα, Μάρτιος 2021

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Εισηγήτρια: Δρ Σοφία Στρατή

Υπόλοιπα μέλη της επιτροπής:

Κωνσταντίνος Κυριακόπουλος

Ευάγγελος Συρίγος

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Αριστέα Κάββουρα του Ασημάκη, με αριθμό μητρώου 10068, φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού, του Τμήματος Γραφιστικής και Οπτικής Επικοινωνίας, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς, είτε παραφρασμένες αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

Περιεχόμενα

Αντί Εισαγωγής.....	6
I. Περιγραφή θέματος διπλωματικής εργασίας...	8
II. Ανάλυση του σχεδιασμού του βιβλίου.....	10
III. Παρουσίαση σχεδιαστικών προτάσεων.....	14
1. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ	
1.1. Ενδεικτικές φωτογραφίες του βιβλίου.....	30
2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	
2.1. Αφίσα βιβλιοπαρουσίασης.....	31
2.2. Προωθητικό υλικό.....	32
2.2.1. Αφίσες προωθητικής καμπάνιας.....	34
2.2.2. Επιτραπέζιο ημερολόγιο.....	36
2.2.3. Card postals.....	38
2.2.4. Σελιδοδείκτες	39
2.2.5. Τετράδια, Μολυβοθήκες.....	40
2.2.6. Προτεινόμενη έκθεση εφαρμογών.....	41
2.2.7. Μπλούζες, Μάσκες, Κονκάρδες, Τσάντες	42
2.2.8. Προτάσεις χωρικής προβολής	
2.2.8.1. "Κρατάμε αποστάσεις"	44
2.2.8.2. "Παγκόσμια ημέρα οικογένειας".....	45
IV. Αφίσα και πρόσκληση παρουσίασης εργασίας.	46
V. Επίλογος.....	48
Βιβλιογραφία.....	50

Α. ΜΕΛΕΤΗ, ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αντί Εισαγωγής

Επικροτώντας την άποψη ότι: **"ο σχεδιασμός διαφέρει σαφώς από τον αυτοσχεδιασμό. Βασίζεται στο συμβολισμό και εμπνέεται από την τέχνη, την ιστορία και τη φιλοσοφία της. [...] Δηλαδή, προϋποθέτει συστηματικές έρευνες και σημειωτική ανάλυση, προκειμένου να προετοιμάσει θετική "ανάσα" των εκπλήξεων που επιφυλάσσει."**, η διπλωματική εργασία "Οικογένεια: ο πυρήνας της κοινωνίας- Μια διαχρονική μελέτη της Άριας Κάββουρα" ολοκληρώθηκε σύμφωνα με τη "ΜΕΛΕΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ". Αυτή συγκροτείται από:

- A. ΜΕΛΕΤΗ, ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ και
- B. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ.

Το εξώφυλλο² της μελέτης αυτής παρουσιάζεται στη διπλανή σελίδα 7 και περιλαμβάνει:

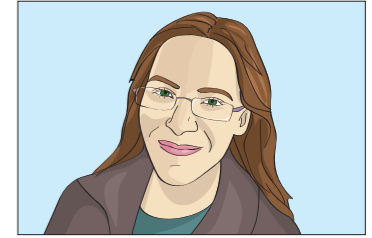
- α) ένα εισαγωγικό κείμενο με στοιχεία σχετικά με τα ειδικά ενδιαφέροντα και τις ιδιαίτερες επιδόσεις μου ως σχεδιάστρια,
- β) έργα καλλιτεχνών, που με έχουν εμπνεύσει, αποτελούν την αρχή της μελέτης για τη δημιουργία της διπλωματικής μου εργασίας και αντικατοπτρίζουν τον τρόπο με τον οποίο μου αρέσει να δουλεύω,
- γ) μια εικονογράφηση εκφραστικής ερμηνείας του θέματος του βιβλίου: **"Οικογένεια: ο πυρήνας της κοινωνίας"** για τον παραπέρα σχεδιασμό και την εικονογράφησή του, ως απόρροια των επιρροών μου από τους δημιουργούς Gerhard Richter, Jean Arp, Henri de Toulouse-Lautrec και Milton Glaser.

1. Το λόγο αυτών των διαπιστώσεων διατύπωσε η Δρ Σοφία Στρατή σε ανακοίνωση με τίτλο: **"Ο σχεδιασμός, ως υλικός και άυλος ορίζοντας εκφράσεων, ενταγμένων σε χωροχρονικό πλαίσιο κουλτούρας"**, στο 7th International Conference on Typography and Visual Communication (ICTVC), Πάτρα, Ιούνιος 2019.

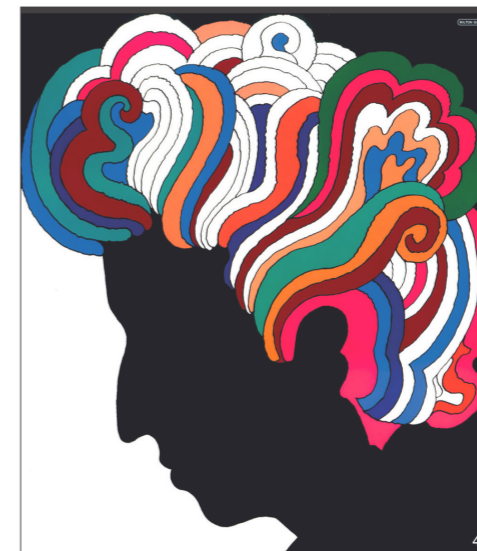
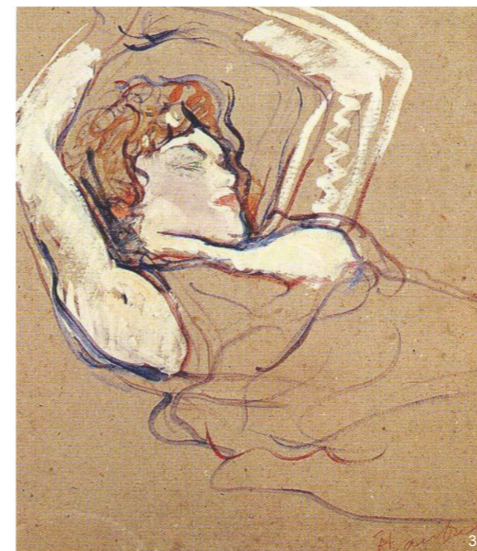
2. Εξώφυλλο του Υποδείγματος: **"ΜΕΛΕΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ"**, που εισηγείται στους τελειόφοιτους η Δρ Σοφία Στρατή, για τη μελέτη, τη διερεύνηση και την προετοιμασία της διπλωματικής εργασίας. Παρουσιάζεται συμπληρωμένο στη διπλανή σελίδα 7.

Κάθε άνθρωπος αντιλαμβάνεται με διαφορετικό τρόπο τα ερεθίσματα που δέχεται, κάποια πράγματα τον συναρπάζουν κι άλλα τον αφήνουν περισσότερο αδιάφορο. Από πολύ μικρή ηλικία μου άρεσε να ζωγραφίζω και το σκίτσο αποτελούσε πάντα τον πιο ευχάριστο τρόπο έκφρασης και αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου. Στη συνέχεια, ερχόμενη σε επαφή με τη γραφιστική, ανακάλυψα πως το σχέδιο σε συσχέτισε με την τυπογραφία και τη φωτογραφία έχουν πολύ πιο σημαντικό ρόλο στην καθημερινή μας ζωή απ' ό τι φανταζόμαστε, καθώς μας επηρεάζουν χωρίς να το καταλαβαίνουμε.

Στην πράξη, πολλές φορές μια δημιουργία μπορεί να προκύψει από κάτι, που μου έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον εικαστικά και όχι μόνο. Αυτό δουλεύει στο υποσυνείδητο, ώσπου κάποια στιγμή εντάσσεται στο δικό μου τρόπο σχεδίασης και συνδυαστικά με τις γνώσεις και με πειραματισμούς συμμετέχει στην υλοποίηση της ιδέας. Τα θέματα που επιλέγω μπορεί συχνά να αφορούν το κοινωνικό σύνολο, αλλά σίγουρα έχουν να κάνουν και με προσωπικές αναζητήσεις.

της τελειόφοιτης ΑΡΙΣΤΕΑΣ ΚΑΒΒΟΥΡΑ

1. Πίνακας αφηρημένης ζωγραφικής του Γερμανού εικαστικού **Gerhard Richter** (1932-). Η συγκεκριμένη σειρά έργων του χαρακτηρίζεται από τη **ρευστότητα των χρωματικών μορφών, που σχηματίζονται από μια βούρσα και δίνουν την αίσθηση της ροής**. Συχνό χαρακτηριστικό είναι η **θολούρα** στις συνθέσεις του. Μέσα από αυτά τα έργα με ελκύει ιδιαίτερα η **ελευθερία**, με την οποία αποδίδει τα θέματά του. Τα χρώματα αφήνονται να κλήσουν, σχηματίζοντας με θαυμαστό τρόπο μια **άρπια σύνθεση**, που αποπνέει **ιδιαιτέρη ένταση**.

2. Πίνακας **Shirt Front and Fork**, σε **ζωγραφισμένο ξύλο**, του 1922, του Γαλλο-Γερμανού γλύπτη και ζωγράφου **Jean Arp** (1886-1966). Η συγκεκριμένη σύνθεση είναι συγκροτημένη σε **άξονες**, αλλά παράλληλα δημιουργεί μια πολύ **σύγχρονη αισθητική**. Η απόδοση της μορφής γίνεται με **παιχνιδιάρικο τρόπο**. Το έργο χρωματικά κυμαίνεται στους τόνους του γκρι, λευκού και μαύρου, ενώ η τρισδιάστατη φύση του δημιουργεί πολύ **ενδιαφέρουσες σκιές**, που ολοκληρώνουν το έργο.

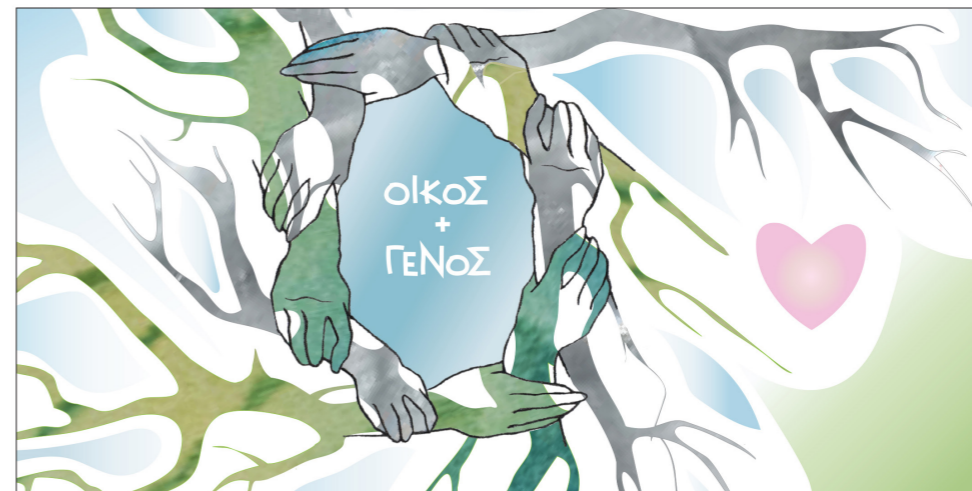
3. Έργο χωρίς τίτλο του Γάλλου ζωγράφου, χαράκτη, εικονογράφου και σχεδιαστή **Henri de Toulouse-Lautrec** (1864-1901), σχεδιασμένο πάνω σε χρωματισμένο χαρτί. Εκτός από την **ευκολία** με την οποία **χειρίζεται τα υλικά του**, μου προκαλεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον ο τρόπος που αποδίδει αυτό που θέλει να **αναδείξει** μέσα στο έργο, **σβήνοντας τα υπόλοιπα στοιχεία της φιγούρας** αυθόρμητα, με γρήγορες πινελιές, όπως γίνεται στο αριστερό χέρι της φιγούρας.

4. **Αφίσα** του Αμερικανού γραφίστα **Milton Glaser** (1929-2020), που **απεικονίζει τον Dylan**. Ο τρόπος που έχει γίνει το **στιλιζάρισμα** και η απόδοση των **μαλλιών** του δείχνουν μεγάλη τόλη, καθώς τα **χρώματα** των καμπύλων γραμμών καταφέρνουν να δημιουργήσουν μια **ισορροπημένη**, παρά πηγμένη **σύνθεση**. Σε αυτό βέβαια συντελούν οι **μεγάλες πλακάτες επιφάνειες άσπρου και μαύρου**, καθώς και οι επιλεγμένες **άσπρες** στο γέμισμα τρίχες, που αναδεικνύουν τα διάφορα χρώματα, αφήνοντας χώρο στο μάτι να εστιάσει προς την πολύχρωμη μεριά της αφίσας.

Πηγή: www.google.gr

Το θέμα της διπλωματικής μου εργασίας **"Οικογένεια: ο πυρήνας της κοινωνίας"** αφορά στην ελληνική κοινωνία και παρουσιάζει την πορεία του θεσμού μέσα από τις εξελίξεις του πολιτισμού. Η εργασία αφορά στο σχεδιασμό και την προώθηση βιβλίου, που περιλαμβάνει αναζήτηση τυπογραφίας σε σχέση με μελέτη εικονογραφήσεων, που συνδυάζουν πολλές τεχντροπίες. Έχοντας επηρεαστεί από τους πιο πάνω καλλιτέχνες, ήθελα βασικό χαρακτηριστικό να είναι τα **λαμπέρα χρώματα** και η **καθαρότητα των σχεδίων** μου, αλλά και η **ανάδειξη υφών** μέσα από χειροτεχνίες που έφτιαξα.

Στη διπλανή εικόνα επέλεξα μία εκδοχή της εισαγωγικής εικονογράφησης αυτού του βιβλίου, που περιγράφει τη **βασική έννοια του θεσμού της οικογένειας**. Ο **ισχυρός δεσμός των μελών της φαίνεται μέσα από τα χέρια, που πιάνουν με στοργή και συμπάρασταση το ένα το άλλο**, των οποίων ο κύκλος περικλύει τις λέξεις **"ΟΙΚΟΣ"** και **"ΓΕΝΟΣ"**, **συνθετικά του όρου "οικογένεια"**. Αυτός ο τρόπος γραφής χρησιμοποιείται, συμπληρώνοντας το εκάστοτε σχέδιο. Οι ματιές και τα χρώματα ενισχύουν την αίσθηση της **γαλήνης** ενός οικογενειακού περιβάλλοντος. Οι απολήξεις των χεριών είναι **ρίζες δέντρων**, **ρίζες που υπονούν τη διάρκεια της σημασίας της οικογένειας** στα βάθη των αιώνων.

I. Περιγραφή θέματος διπλωματικής εργασίας

Το θέμα της εργασίας αφορά στο σχεδιασμό και την προώθηση βιβλίου με τίτλο "Οικογένεια: ο πυρήνας της κοινωνίας- Μια δι-αχρονική μελέτη". Η διερεύνηση περιλαμβάνει αναζήτηση και επιλογές τυπογραφίας σε σχέση με μελέτη εικονογραφήσεων, που συνδυάζουν πολλές τεχνολογίες.

Το βιβλίο παρουσιάζει την εξέλιξη της μορφής της οικογένειας, από την εμφάνιση του ανθρώπου μέχρι σήμερα. Κύριος στόχος του σχεδιασμού είναι η σύνδεση του θεσμού με την πραγματικότητα της κάθε εποχής και ιδίως με τις νέες εξελίξεις και επιρροές, που δέχεται από τα δεδομένα της σύγχρονης ζωής, όπως η τεχνολογία. Διασχίζοντας το χρόνο και το χώρο, μέσα από σημειολογικές εικονογραφήσεις, το βιβλίο μελετά το ρόλο της γυναίκας στην οικογένεια ως αντιπροσωπευτικό στοιχείο της εξέλιξης, τόσο του θεσμού, όσο και της κοινωνίας. Εστιάζοντας στην ελληνική κοινωνία και με αναφορές στον υπόλοιπο κόσμο, φανερώνει τις συνθήκες ζωής της κάθε μορφής οικογένειας, τις επιδράσεις που δέχεται από το εξωτερικό της περιβάλλον και τη σημασία που έχει για τους ανθρώπους σε κάθε εποχή.

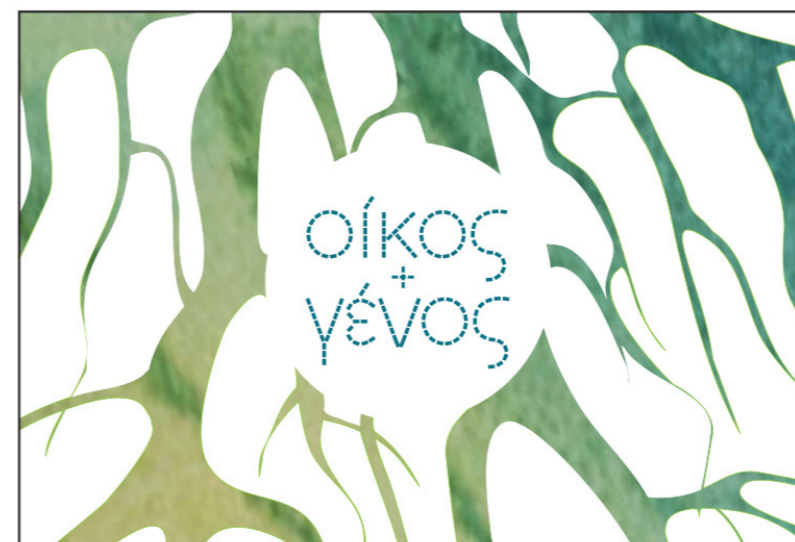
Το θέμα του βιβλίου αναφέρεται σ' ένα θεσμό πολύ γνώριμο για όλους μας και θα μπορούσε να θεωρηθεί από κάποιους βαρετό, καθώς όλοι λίγο-πολύ ζούμε οικογενειακά. Το γεγονός ότι, συναντάμε την οικογένεια σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής μας και την έχουμε ως κύριο γνώμονα για να πορευτούμε, την κάνει αυτομάτως πολύ σημαντική. Αυτός ήταν και ο λόγος, για τον οποίο επέλεξα αυτό το θέμα, θέλοντας να το παρουσιάσω σχεδιασμένο³ με ένα διαφορετικό τρόπο, ώστε να προσελκύσει και νεότερους αναγνώστες, αλλά και να μας "ξανασυστήσει" την ίδια την οικογένεια, μέσα από μια διαφορετική σκοπιά.

3. Η εισηγήτρια Δρ Σοφία Στρατή, σε ανακοίνωση με τίτλο: "Το σύγχρονο έντυπο στο παγκοσμιοποιημένο ψηφιακό πολιτισμικό περιβάλλον", στο 1ο Πανελλήνιο συνέδριο και 2ο Θερινό εργαστήριο Γραφικών Τεχνών, Μουσείο Τυπογραφίας και Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, 2018, αναφέρεται στο στοχευμένο σχεδιασμό:

"Το σύγχρονο έντυπο,... αν σχεδιαστεί συστηματικά και κατάλληλα, προκειμένου να κατευθύνει την πολυσημία του οπτικού ερεθίσματος έτσι, ώστε δυναμικά... να επιχειρεί να συμπεριλάβει με ευαισθησία αξι-ες διαχρονικές και πανανθρώπινες."

Το εικονογραφημένο βιβλίο ως ευρύ επικοινωνιακό μέσο στοχεύει στην ανάδειξη της αξίας και της σημασίας της οικογένειας, μέσα από τη διερεύνηση και σημειολογική απόδοση του θεσμού και της λειτουργίας του.⁴

Στόχος μου είναι η δημιουργία ενός πρωτότυπου βιβλίου, που θα συντελέσει στην πρόκληση ενδιαφέροντος των νέων προς πληροφόρηση για την εξέλιξη της οικογένειας.

4. Στις σημειώσεις του μαθήματος: "ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ, Ζ' εξάμηνο", στην ενότητα: "ΣΚΟΠΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ", η Δρ Σοφία Στρατή προτείνει την:

"καλλιέργεια της εμπρόθετης παραγωγής επικοινωνιακά διευρυμένων έργων "ποίησης" της επικοινωνιακής τέχνης της γραφιστικής", καθώς και την:

"απόπειρα προβολής της αξίας της λειτουργίας του βιβλίου ως σύγχρονου έργου - προϊόντος της κουλτούρας και του πολιτισμού του τόπου δημιουργίας και παραγωγής του."

II. Ανάλυση του σχεδιασμού του βιβλίου

Ο σχεδιασμός του εικονογραφημένου βιβλίου έγινε μέσα από μια αλληλένδετη σχέση κειμένου και εικονογράφησης, που παρουσιάζει την εξέλιξη και τη μελέτη του θεσμού της οικογένειας μέσω συμβολισμών. Κείμενο και εικόνα έχουν το καθένα από μόνα τους ενδιαφέρον, αλλά σε συνδυασμό αποκτούν νόημα, **ώστε να προβληματιστεί ο αναγνώστης.**

Τα κείμενα του βιβλίου είναι **περιεκτικά**, περιλαμβάνοντας σημαντικά, χαρακτηριστικά στοιχεία για τη διαμόρφωση του θέματος, χωρίς να κουράζουν τον αναγνώστη. Ωστόσο, **είναι πολύπλευρα** και συνδυάζουν ενδιαφέρουσες πληροφορίες, ενώ **καλύπτουν κομμάτια πεδίων που δεν έχουν ξανασυνδυαστεί σε ένα βιβλίο.**

Επιπλέον, το κυρίως κείμενο συμπληρώνουν **ορισμοί και σχετικές επισημάνσεις**, δεξιά κι αριστερά κάποιων σελίδων, με στόχο να δώσουν μια πιο **ολοκληρωμένη εικόνα** για το κάθε υποκεφάλαιο.

Έτσι, σχηματίζονται τα τρία κεφάλαια, όπου τα δύο πρώτα δείχνουν την **εξέλιξη της οικογενειακής μορφής στην Αρχαιότητα και στη νεότερη ιστορία** αντίστοιχα, ενώ το τρίτο παρουσιάζει **τρία παράλληλα συστήματα, που επηρεάζουν την οικογενειακή ζωή.**

Στο πρώτο κεφάλαιο, οι τρεις **βασικοί τύποι οικογένειας** (πατριαρχία, μητριαρχία, ισότητα) **παραλληλίζονται με** τρία διαφορετικά ζώα, ανάλογα με τη δύναμη και τη δράση τους. Στο δεύτερο, **η κάθε φάση εξέλιξης** (παράδοση, νεωτερικότητα, μετανεωτερικότητα) **συμβολίζεται με μια σκούπα**, με έμφαση στα χέρια που την κρατούν. Ενώ στο τρίτο κεφάλαιο, τη **νεότητα** υποδηλώνει η **ζακέτα** και τη **μαζική επικοινωνία** οι **ράγες ενός τρένου.**

Το μπλε, το κόκκινο και το μωβ είναι τα τρία χρώματα, που έχω επιλέξει για να **χαρακτηρίζουν το καθένα από τα τρία κεφάλαια ανάπτυξης του θέματος.**

Έχοντας κατά νου τον κίνδυνο υποτίμησης ενός τόσο οικείου θέματος, επιχείρησα να κάνω μια **πρωτότυπη σημειολογική εικονογράφηση**, η οποία θα χαρακτηρίζει το βιβλίο και θα το καθιστά άξιο περαιτέρω ενασχόλησης κι όχι μόνο μιας απλής ανάγνωσης.

"Η εικονογράφηση σήμερα σημειώνει τάσεις, διαδρομές, που λειτουργούν συμβολικά"⁵, όπως οι **χειροτεχνίες** αυτής της εργασίας. Διάφορα υλικά συνδυάζονται και επεξεργάζονται, ώστε να προκαλούν αρμονία ή αντίθεση και επιλέγονται από το σχεδιαστή, με σκοπό να συνάδουν με την ερμηνεία της εκάστοτε έννοιας. Σε αυτήν την περίπτωση, η σπουδαιότητα της οικογένειας αναδεικνύεται μέσα από την αυθεντικότητα των υφών.

5. Στις σημειώσεις του μαθήματος: "ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ, Ζ' εξάμηνο", η Δρ Σοφία Στρατή αναλύει στις "ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ" τη σχετική:

"επιλογή των μορφών από το σύγχρονο δημιουργό, σχεδιαστή, εκδότη."

Οι εικονογραφήσεις του βιβλίου πλαισιώνονται από σχέδια διαφόρων τεχνικών: **διανυσματικά σχέδια στον υπολογιστή, σκίτσα με μολύβι στο χαρτί, επεξεργασμένες εικόνες, ματιέρες, χρώματα, μοτίβα, σύμβολα, φωτογραφίες** επεξεργασμένες και μη, ενώ ολοκληρώνεται με **τυπογραφικά στοιχεία**, μέσω της παρουσίας λέξεων, που βοηθούν στο νόημα, όπου κρίνεται απαραίτητο. Οι λέξεις αυτές προκύπτουν από λεπτές γραμμές που έχουν σχεδιαστεί στον υπολογιστή, προκειμένου να ενσωματωθούν με τα σχέδια.

Τα **υλικά** και οι **υφές**, που χρησιμοποιήθηκαν στις χειροτεχνίες **αποτελούν κομμάτι της καθημερινότητάς μας**, που ίσως δε φανταστήκαμε την **εναλλακτική χρήση τους**, όπως ενδεχομένως και δεν εκτιμήσαμε τη σημασία του θεσμού της οικογένειας. Με αυτόν τον τρόπο, η ίδια η εικονογράφηση αποκτά **έναν πιο ουσιαστικό ρόλο στην ανάδειξη της αξίας του θέματος**⁶.

Τέλος, στο βιβλίο προστέθηκε **μουσική, μέσω κάποιων QR codes**⁷, που **οδηγούν σε τραγούδια, σχετικά με τα κείμενα και τις εικονογραφήσεις.** Έτσι, η **διαδραστικότητα με το σύγχρονο**⁷ αυτό μέσο αυξάνει το επίπεδο ενδιαφέροντος του αναγνώστη. **Το βιβλίο** πλέον, μπορεί ιδανικά να **μετατραπεί σε μια συνολική και σύγχρονη εμπειρία**, που συνδυάζει το διάβασμα, τη σημειολογική ανάγνωση των εικόνων και το άκουσμα των τραγουδιών, χάρη στη χρήση της τεχνολογίας, που συναντάμε και στο περιεχόμενο των κειμένων.

6. Στις σημειώσεις του μαθήματος: "ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ, Ζ' εξάμηνο", στην ενότητα: "ΣΚΟΠΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ", η Δρ Σοφία Στρατή προτείνει:

την **"αναζήτηση των εναλλακτικών ερμηνειών της έκφρασης των σχέσεων των εικονικών και των λεκτικών μηνυμάτων που απαρτίζουν το βιβλίο."**

Επιπλέον, συστήνει να μελετάται:

"η ροή και η εναλλαγή των μορφών και των λειτουργιών τους μέσα στο συνολικό έργο σύνθεσης μηνυμάτων, ώστε να προκύπτει το είδος του βιβλίου που έχει προγραμματιστεί."

7. Η Δρ Σοφία Στρατή (2018), στην ανακοίνωση που προαναφέραμε (3.) παρουσίασε και ανέλυσε:

"την εξέλιξη των εντύπων στο σύγχρονο πολιτισμικό περιβάλλον, όπως αυτό διαμορφώνεται από τις σύγχρονες τάσεις στις τέχνες και τον πολιτισμό, αλλά και από τις σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα με κυρίαρχη την ψηφιακή τεχνολογία και περιβάλλον."

[...]"το σύγχρονο έντυπο ως μελετημένη έκφραση ενταγμένη στο περιβάλλον γίνεται συγκροτημένο επικοινωνιακό προϊόν, καινοτόμο πολιτιστικό δημιούργημα..." Προϋποθέτει: **"μελέτη του μηνύματος ως μορφής, περιεχομένου και αίσθησης καινοτόμου δημιουργήματος και την προσέγγιση στις αξίες περιβάλλον, πολιτισμός..."**

Με το συνδυασμό κειμένου, εικονογράφησης και μουσικής **δημιουργούνται συναισθήματα στον αναγνώστη⁸, ο οποίος γίνεται μέρος της ιστορίας, καθώς μεταφέρεται νοητά στην εκάστοτε εποχή και τόπο και "βιώνει" την αντίστοιχη κατάσταση**, όπως είναι ο ελεύθερος χρόνος και η υπερβολική χρήση των μέσων μαζικής επικοινωνίας.

Έχοντας όλα αυτά τα γνωρίσματα, αν και διαχρονικό από τη φύση του, **το βιβλίο γίνεται ακόμα πιο σύγχρονο. Απευθύνεται αρχικά στο νεανικό κοινό και συγχρόνως σε ένα μεγαλύτερο ηλικιακό φάσμα.** Λόγω της μορφής και του περιεχομένου του θα μπορούσε να εκδοθεί από αρκετούς εκδοτικούς οίκους. Για την ολοκλήρωση της εργασίας, στο σχεδιασμό ενσωματώθηκε ενδεικτικά ο εκδοτικός οργανισμός "LIBANH", που ενδεχομένως θα μπορούσε να δείξει ενδιαφέρον για ένα τέτοιο εγχείρημα, λόγω της θεματολογίας και της αισθητικής της εικονογράφησης των βιβλίων του.

Το υλικό προετοιμασίας για το σχεδιασμό του εικονογραφημένου βιβλίου συνοψίζεται στη σελίδα που ακολουθεί: "ΠΙΝΑΚΑΣ: ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ"⁹.

Στον πίνακα αυτό περιγράφεται το ευρύτερο ενδιαφέρον της προσέγγισης ως προς την πορεία της οικογένειας και της αλληλοσύνδεσης κειμένου και εικονογράφησης. Γίνεται αναφορά στο εκδοτικό ενδιαφέρον της πρότασης, αφού έχει προηγηθεί μια σύνοψη των βασικών χαρακτηριστικών στοιχείων του βιβλίου, που το καθιστούν αξιόλογο. Η συμπλήρωσή του καταλήγει με την αναζήτηση ενδεχόμενων εκδόσεων και κοινού απεύθυνσης, μετά από σχετική διερεύνηση της ελληνικής βιβλιογοράς.

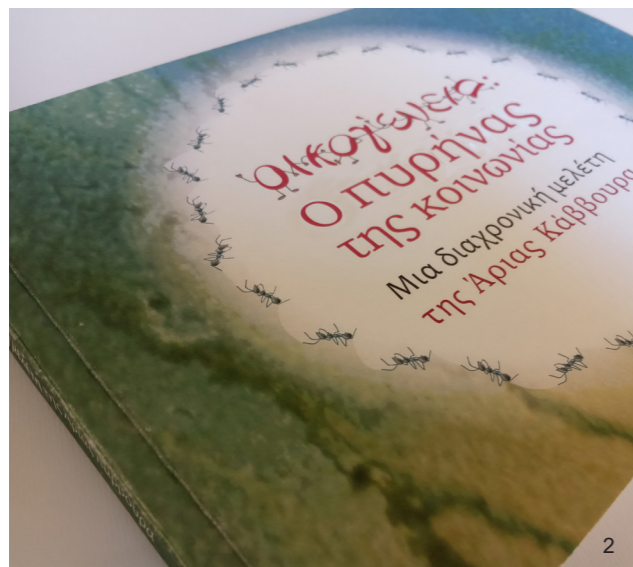
8. "...Επιπλέον ζητούμενο είναι το να διερευνάται και να διασφαλίζεται κατά το δυνατόν η νοηματική και η αισθητική αξιολόγηση των μηνυμάτων και των επιδράσεών τους, έτσι ώστε να μην εκβιάζεται ή εκμαιεύεται συναισθηματική ταύτιση ή προκαλείται συναισθηματική φόρτιση του παραλήπτη."

η Δρ Σοφία Στρατή συμπεραίνει σε ανακοίνωσή της, με τίτλο: "Διερεύνηση και αναζήτηση στρατηγικών για την ελκυστικότητα της πόλης (της Αθήνας). Ο σχεδιασμός σήμερα." στο Διεθνές συνέδριο, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Στρατηγικές και εφαρμογές στη φύση και στον πολιτισμό για την πόλη και τις περιφέρειες, Νοέμβριος 2018.

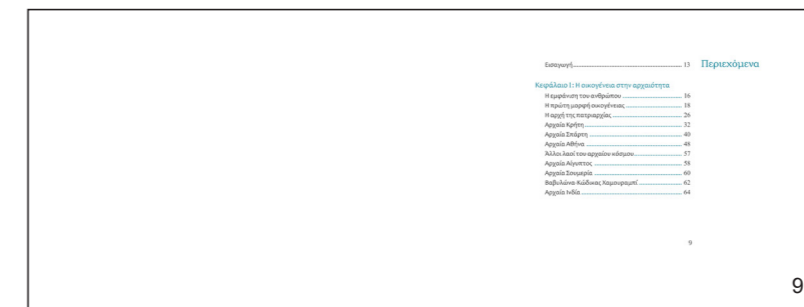
9. Η Δρ Σοφία Στρατή προτείνει και συνιστά τη συμπλήρωση του πίνακα αυτού, στις σημειώσεις του μαθήματος: "ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ, Ζ' εξάμηνο" στην ενότητα: "ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ".

ΠΙΝΑΚΑΣ: ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΥΛΙΚΟΥ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ	
ΘΕΜΑ - ΓΕΝΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ	Οικογένεια: ο πυρήνας της κοινωνίας
ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	<p>Η οικογένεια αποτελεί το βασικό πυλώνα της κοινωνίας κι επηρεάζει τον άνθρωπο, καθόλη τη διάρκεια της ζωής του. Με κεντρικό άξονα την ελληνική κοινωνία και αναφορές σε άλλους λαούς, περιηγούμεστε μέσα από σημειολογικές εικονογραφήσεις στο χρόνο και στο χώρο κι ανακαλύπτουμε τις διαφορετικές μορφές του θεσμού, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Εστιάζοντας την προσοχή μας στη μελέτη της θέσης της γυναίκας, παρακολουθούμε την εξέλιξη της οικογένειας, αλλά και ολόκληρης της κοινωνίας σε κάθε εποχή. Προκειμένου να σχηματιστεί μια ολοκληρωμένη εικόνα για την οικογένεια στη σύγχρονη εποχή, παρουσιάζονται και κάποια παράλληλα συστήματα, που επιδρούν σημαντικά στη λειτουργία της.</p> <p>Διερεύνηση και σημειολογική απόδοση του θεσμού της οικογένειας και της λειτουργίας του</p>
ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ ΠΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ	Μια διαχρονική μελέτη
ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ	<p>Η εικονογράφηση βασίζεται σε χειροτεχνίες, που λειτουργούν συμβολικά και πλαισιώνονται από σχέδια διαφόρων τεχνικών. Το μπλε, το κόκκινο και το μωβ είναι τα τρία χρώματα, που έχω επιλέξει για να χαρακτηρίσουν το καθένα από τα τρία κεφάλαια ανάπτυξης του θέματος.</p> <p>Στο βιβλίο γίνεται μια ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη της οικογενειακής μορφής και ζωής, μέσα από μια αλληλένδετη με τα κείμενα εικονογράφηση. Επίσης, περιλαμβάνει και κάποια παρένθετα κείμενα στο πλάι ορισμένων σελίδων, που είναι ορισμοί ή συμπληρωματικές πληροφορίες.</p> <p>Η εικονογράφηση συναπαρτίζεται από ματιέρες, σχέδια, μοτίβα, σύμβολα, φωτογραφίες και ολοκληρώνεται με την παρουσία τυπογραφίας.</p> <p>Τέλος, το βιβλίο συμπληρώνουν κάποια QR codes που οδηγούν σε τραγούδια, σχετικά με τα κείμενα και τις εικονογραφήσεις, δημιουργώντας στον αναγνώστη συναισθήματα, ενώ κάποιες φορές τον μεταφέρουν νοητά στην κάθε εποχή.</p>
ΠΡΟΩΘΗΤΙΚΟ ΜΗΝΥΜΑ (ΛΕΞΗ Ή ΦΡΑΣΗ Ή ΔΙΑΝΟΗΜΑ)	Εικονοποίηση της πορείας της οικογένειας από μια άλλη ματιά
ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	<p>Το βιβλίο αυτό παρουσιάζει την ιστορία, τη διαμόρφωση και τη λειτουργία της ελληνικής οικογένειας μέχρι και σήμερα, κάνοντας μια συγκριτική αναφορά με άλλους λαούς ενώ, συνδέει τα ΜΜΕ, τη νεότητα και τον ελεύθερο χρόνο με την επίδραση που δέχεται η οικογενειακή ζωή. Όλες αυτές οι πληροφορίες, συγκεντρωμένες δεν έχουν υπάρξει σ' ένα βιβλίο.</p> <p>Επιπλέον, αυτό που το κάνει ιδιαίτερο είναι ότι, το κείμενο, η σημειολογική εικονογράφηση και η μουσική μετατρέπουν το βιβλίο σε μια ολοκληρωμένη εμπειρία. Αυτά τα στοιχεία συντελούν στην απόδοση ενός σύγχρονου χαρακτήρα σ' αυτό το έργο, το οποίο είναι διαδραστικό και φιλικό προς τον αναγνώστη, κινώντας του την προσοχή.</p>
ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟ ΑΠΕΥΘΥΝΣΗΣ	<p>Πολλές εκδόσεις θα μπορούσαν να δείξουν ενδιαφέρον για ένα τέτοιο βιβλίο, καθώς τα κείμενά του αποτελούν μείζονα θέματα μελέτης για την εποχή μας και η εικονογράφηση του χαρακτηρίζεται από πρωτοτυπία.</p> <p>Σχετική θεματολογία και αισθητική συναντώνται στα βιβλία του οίκου LIBANH. Το βιβλίο, λόγω της ιδιαίτερης εικονογράφησης και των περιεκτικών κειμένων απευθύνεται κυρίως σε εφήβους και νέους, ξεκινώντας από παιδιά ηλικίας άνω των 12 ετών, ενώ μπορεί να προσελκύσει και αναγνώστες πολύ μεγαλύτερης ηλικίας.</p>

III. Παρουσίαση σχεδιαστικών προτάσεων

1. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

1. Το εξώφυλλο του βιβλίου. Στο φόντο του υπάρχει μια αντιπροσωπευτική ματιέρα των εικονογραφήσεων του πρώτου κεφαλαίου, που θεώρησα ζεστή και ελκυστική για το θέμα του βιβλίου. Τα χρώματα είναι έντονα και λαμπερά.

2.-5. Φωτογραφίες του εξωφύλλου στο δεμένο βιβλίο, που είναι τυπωμένο σε χαρτί Munken Polar rough, 300 γρ. Το οπισθόφυλλο και το βιβλίο από πάνω, όπου βλέπουμε το σώμα του.

6.-80. Όλα τα σαλόνια του βιβλίου.

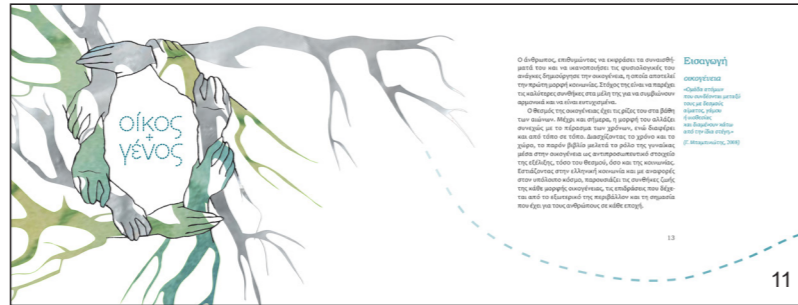
6.-8. Τα πρωτοσέλιδα του βιβλίου, με τον ψευδοτίτλο, το μεγάλο τίτλο και την αφιέρωση.

9.-10. Τα περιεχόμενα του βιβλίου διαχωρίζουν το κάθε κεφάλαιο και παρουσιάζουν τα υποκεφάλαιά του. Οι ενδιάμεσοι τίτλοι τους, καθώς και οι αποσιωπητικές τελείες έχουν το αντιπροσωπευτικό χρώμα του κάθε κεφαλαίου.

1ο Κεφάλαιο - Η οικογένεια στην Αρχαιότητα

11. Η εισαγωγή του βιβλίου, όπου ορίζεται η έννοια της οικογένειας και παρουσιάζεται το θέμα.

Στην αριστερή σελίδα, η εικονογράφηση αποτυπώνει τους δεσμούς, που ενώνουν τα μέλη μιας οικογένειας, μέσω των χεριών, οι απολήξεις των οποίων είναι ρίζες, δηλαδή η καταγωγή μας.

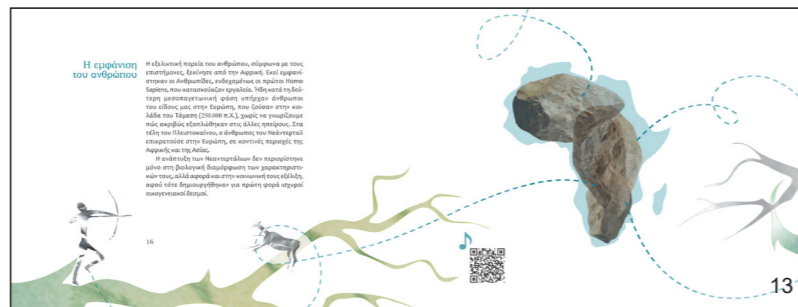
12. Το άνοιγμα του πρώτου κεφαλαίου: "Η οικογένεια στην Αρχαιότητα".

Στο φόντο διακρίνεται η υφή του αλουμινοχάρτου, που συναντάται σε κάποιες εικονογραφήσεις, και το κυρίαρχο μπλε χρώμα του. Το μοτίβο αποτελείται από κύκλο, εξάγωνο και τρίγωνο, σχήματα, που δηλώνουν την αρχή ενός σχεδίου και κατ' επέκταση της ιστορίας.

13. Δισέλιδο "Η εμφάνιση του ανθρώπου", που αναφέρει την εξελικτική πορεία του ανθρώπινου είδους και τους πρώτους οικγενειακούς δεσμούς των Νεαντερτάλιων.

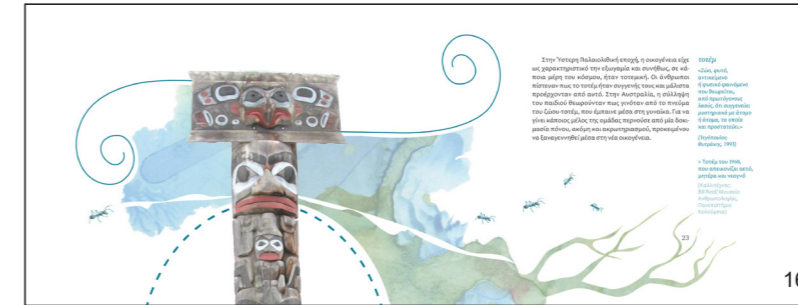
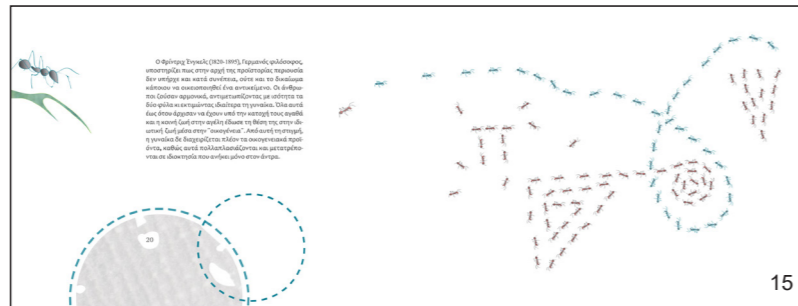
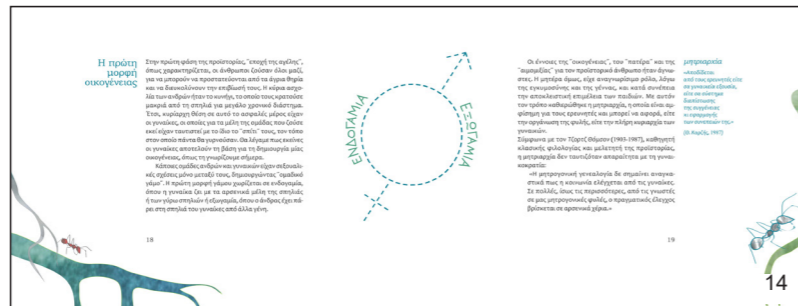
Εικονογράφηση κυνηγιού, μιμούμενη βραχογραφία. Η Αφρική είναι φτιαγμένη από εργαλεία εκείνων των ανθρώπων κι από κει ξεκινούν οι διακεκομμένες και καταλήγουν σε άλλους τόπους.

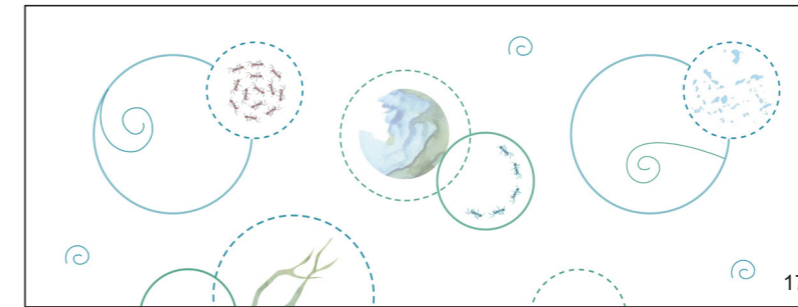
14.-15. "Η πρώτη μορφή οικογένειας".

Σ'αυτά τα δύο δισέλιδα περιγράφεται η ζωή στην "εποχή της αγέλης", όπου οι άνθρωποι αλληλοβοηθούνταν. Αυτή την κοινωνία συμβολίζουν τα μυρμηγκία. Το σύστημα γάμου ήταν η ενδογαμία και εξωγαμία, ενώ επικρατούσε η ισότητα των δύο φύλων, όπως βλέπουμε εικονογραφικά στον κύκλο της εικ. 14.

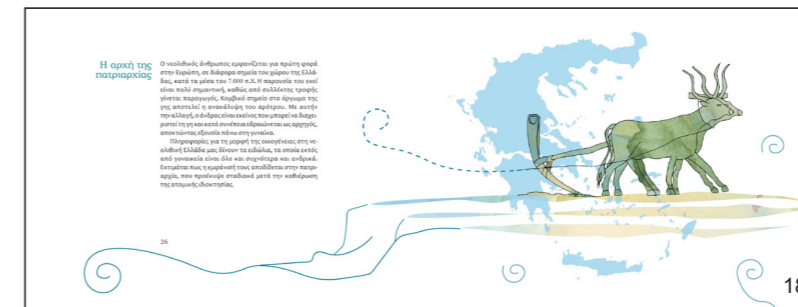
Το σχέδιο στην εικ.15 δείχνει το ρόλο των ανδρών και γυναικών (κόκκινο και μπλε χρώμα αντίστοιχα) στην προστασία της σπηλιάς.

16. Αναφορά στην τοτεμική οικογένεια άλλων τόπων, όπως η Αυστραλία στην Ύστερη Παλαιολιθική εποχή. Πίσω από το τοτέμ, η ματιέρα υποδηλώνει το πνεύμα του.

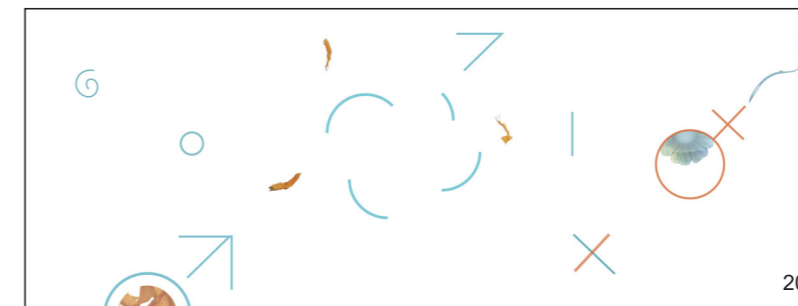
17. Ενδιάμεσο δισέλιδο, που μας οδηγεί στο επόμενο υποκεφάλαιο και περιγράφει τον κόσμο.

18.-19. "Η αρχή της πατριαρχίας". Ο νεολιθικός ευρωπαϊός άνθρωπος εμφανίστηκε πρώτα στον ελλαδικό χώρο. Μπροστά του βλέπουμε ένα άροτρο που σέρνουν δύο βόδια, καθώς αποτέλεσε το κομβικό σημείο εξέλιξης του από τροφосуλλέκτη, ενώ οδήγησε και στην πατριαρχική δομή της οικογένειας.

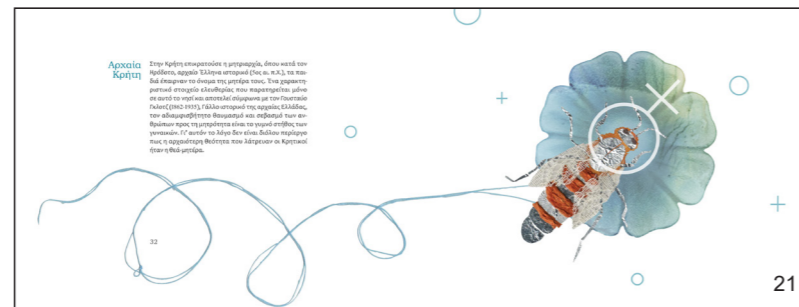

19. Η πρώτη θεότητα των αρχαίων Ελλήνων, η Εστία, προστάτιδα της οικογένειας εικονοποιείται μέσω μιας φωτιάς και τα σύμβολα των φύλων δείχνουν τη σταδιακή διαδοχή της πατριαρχίας.

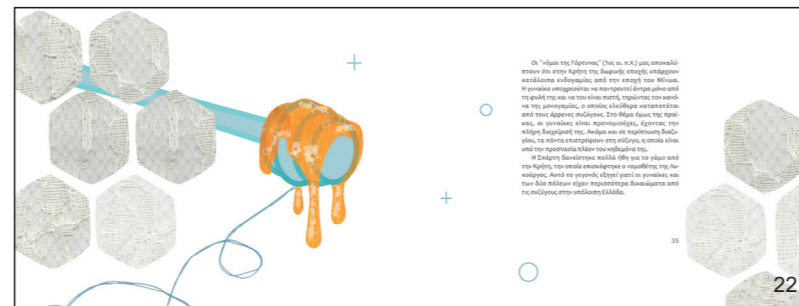

20. Ενδιάμεσο δισέλιδο, που δείχνει την αποσύνθεση του αντρικού συμβόλου και τη δημιουργία του γυναικείου.

21.-22. Στην "Αρχαία Κρήτη" της Δωρικής εποχής επικρατούσε η μητριαρχία. Γι' αυτόν το λόγο, χρησιμοποίησα τις μέλισσες και την κοινωνία τους, προβάλλοντας τη βασίλισσα για να δείξω τη θέση των γυναικών και την τιμή που τους είχαν.

Τα στοιχεία που επέλεξα για την πλαισίωση του συμβολισμού της κρητικής κοινωνίας και οικογένειας είναι η κηρήθρα και το μέλι.

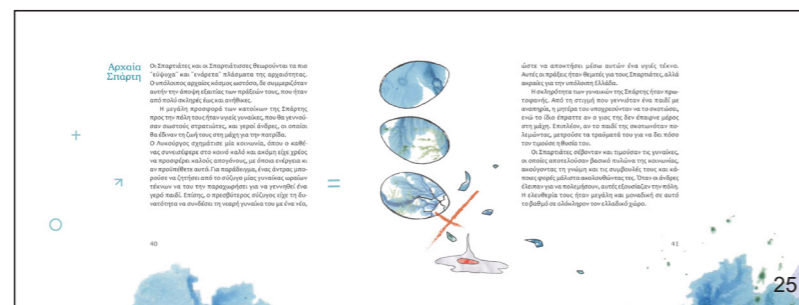
23. Εικονογράφηση, που παρουσιάζει το συμπερασματικό νόημα του υποκεφαλαίου. Η κηρήθρα κυκλώνεται από το σύμβολο της γυναίκας, που παίρνει τη μορφή του ξύλινου κουταλιού και καταλήγει στις μέλισσες, βασίλισσα και κηφήνα, που κάθονται στο λουλούδι.

24. Δισέλιδο, που οδηγεί στο επόμενο υποκεφάλαιο και στην ισότητα των δύο φύλων, εξου και το συν και το βέλος από τα σύμβολά τους.

25.-27. "Αρχαία Σπάρτη". Στην κοινωνία αυτή προτεραιότητα ήταν η απόκτηση γερών απογόνων-πολεμιστών. Θίγοντας τη γενναιότητα και τη σκληρότητα των Σπαρτιατών, θέλησα να δείξω την επιλογή των διαδόχων μέσα από αυγά πουλιών, όπου το ένα σπείει και κρίνεται ακατάλληλο.

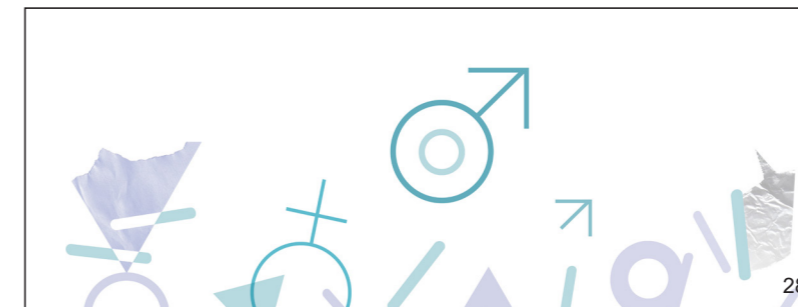
Οι Σπαρτιάτες συμβολίζονται με ένα ζευγάρι αετών, λόγω της δυναμικότητας του πτηνού. Είναι φτιαγμένα από τσαλακωμένο αλουμινόχαρτο, διαχωρισμένο σε κομμάτια, ώστε να θυμίζει πανοπλία. (εικ. 27).

Στην εικόνα 26 φαίνεται ο απόγονος, νεογνό αετός στη φωλιά του.

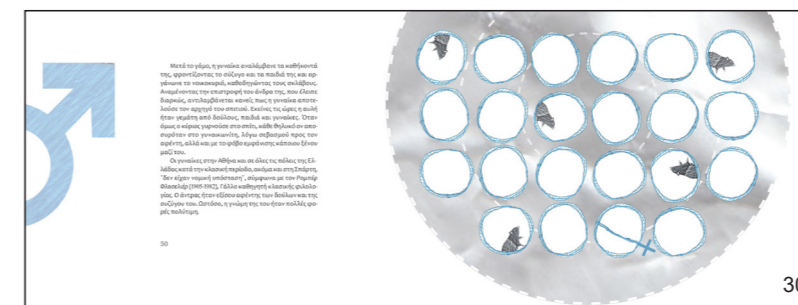
28. Δισέλιδο, που δείχνει σχηματικά την υποβάθμιση του γυναικείου συμβόλου και την ανάδυση του ανδρικού.

Οι τρεις αρχαίες πόλεις της Κρήτης, Σπάρτης και Αθήνας, αντιπροσωπεύουν τα οικογενειακά συστήματα της μητριαρχίας, ισότητας και πατριαρχίας αντίστοιχα.

29.-30. "Αρχαία Αθήνα". Ο περιορισμός των Αθηναίων γυναικών, που χωρίζονταν σε συζύγους, εταίρες και παλλακίδες, αποδόθηκε με τον ποντικό, που τρέχει γύρω από έναν τροχό.

Στο κείμενο αναφέρονται οι τρόπος ζωής τους, ο γάμος, αλλά και η μοναδική υπεροχή των γυναικών με προίκα έναντι των φτωχών συζύγων τους.

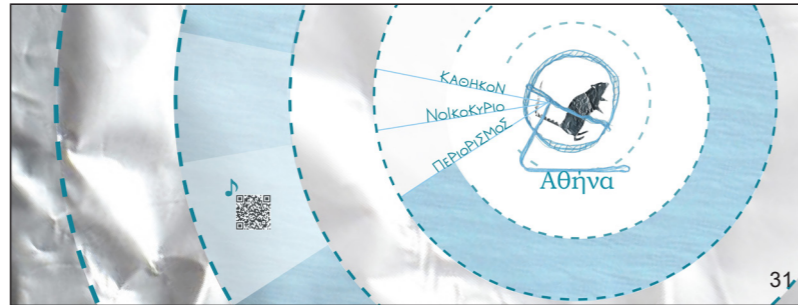

Στο πρώτο δισέλιδο αναγράφεται ο 5ος, χρυσός αιώνας και πάνω του κινούνται τα ποντικά. Στο επόμενο, μπαίνουν μέσα στους κύκλους των τροχών.

2ο Κεφάλαιο - Η εξέλιξη της οικογένειας ως σήμερα

31. Το δισέλιδο, που κλείνει το υποκεφάλαιο της Αθήνας και δείχνει το ποντίκι να κινείται στον τροχό.

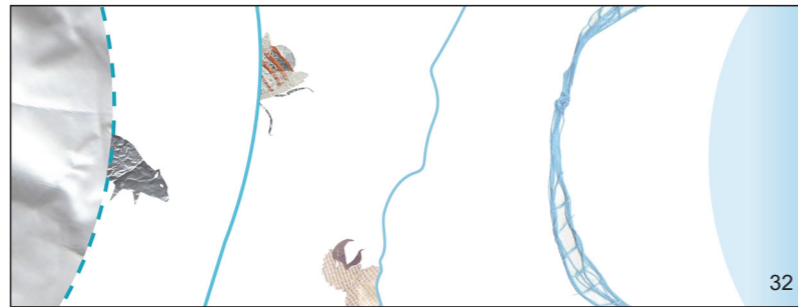
Σε όλα αυτά τα δισέλιδα και σε κάποιες ακόμα σελίδες υπάρχει ένα QR code με ένα τραγούδι ή μελωδία, που χαρακτηρίζει το θέμα. Οι διακεκομμένες γραμμές των κύκλων διαγράφουν την κίνηση του τροχού.

31

32. Επιλογικό δισέλιδο της Αρχαίας Ελλάδας.

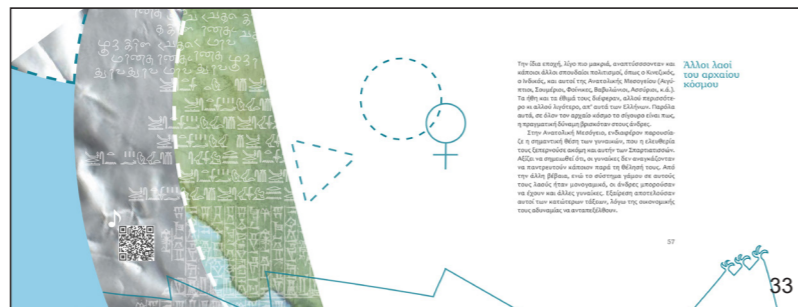
Εικονίζονται τα τρία ζώα, που συμβολίζουν το σύστημα αντιμετώπισης των δύο φύλων σε κάθε μια από τις τρεις πόλεις: Αθήνα, Κρήτη Σπάρτη.

32

33. Παρουσιάζονται κάποιες "Άλλοι λαοί του Αρχαίου κόσμου", εστιάζοντας στην Ανατολική Μεσόγειο.

Παρατίθενται πολιτισμοί με διαφορετικά στοιχεία στη δομή της οικογένειας. Το γυναικείο σύμβολο υπάρχει λόγω της σημαντικής τους θέσης στην πλειοψηφία των λαών. Πάνω αριστερά φαίνεται να γυρίζει η σελίδα από την Ελλάδα για να υποδεχτούμε άλλους τόπους.

33

34.-37. Περιγράφεται η κοινωνία και η οικογενειακή ζωή στην Αρχαία Αίγυπτο, Σουμερία, Βαβυλώνα και Ινδία.

34. Στην Αίγυπτο, οι γονείς ήταν ισότιμοι. Στην εικονογράφηση μπροστά από την πυραμίδα και τα ιερογλυφικά, η θεά Ίσις θηλάζει το γιο της Ωρο.

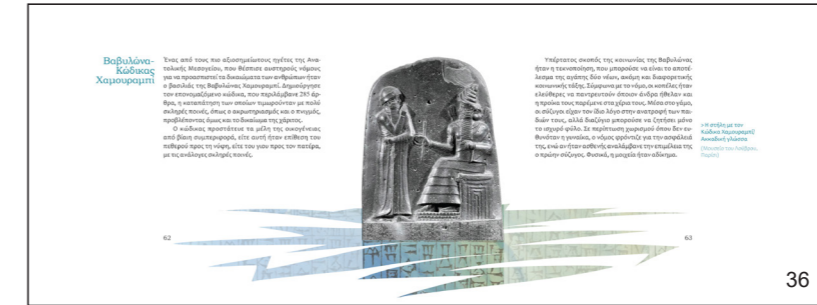

34

35. Στην πατριαρχική Σουμερία, τιμούσαν τη θεά της γονιμότητας Ιστάρ και η γυναίκα μπορούσε να εργαστεί. Στην εικόνα βλέπουμε τα ειδώλια των δεομένων πιστών. Το σχέδιο πίσω υπήρχε σε αρχαία τοιχογραφία και περιέχει μέσα στις γραμμές τη σφηνοειδή γραφή.

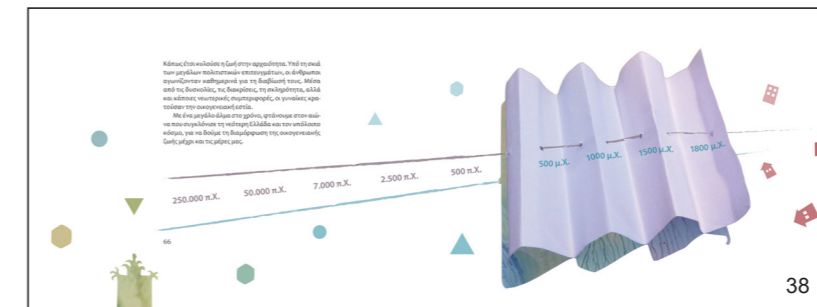
35

36

37

38

39

40

36. Στη Βαβυλώνα, ο θεσμός της οικογένειας προστατευόταν από το σκληρό Κώδικα Χαμουραμπί.

Και για τους Βαβυλώνιους ήταν πολύ σημαντική και η τεκνοποίηση. Η στήλη με τον κώδικα πατάει πάνω στο σχισμένο σαν κεραυνό έδαφος, όπου βλέπουμε την ακαδική γλώσσα.

37. Περιγράφονται οι αλλαγές της κοινωνίας στην Ινδία, από τη μητριαρχία στην απόλυτη πατριαρχία της γυναικίας.

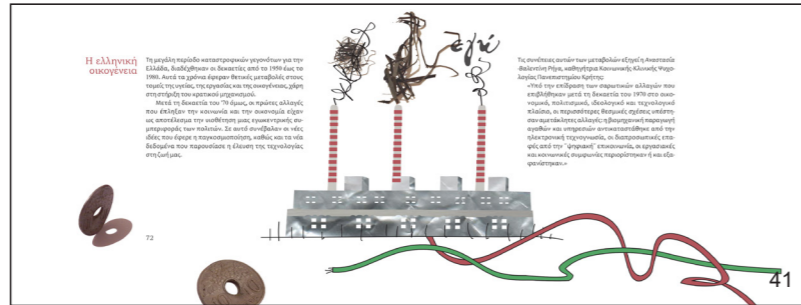
Άγαλμα μητέρας με παιδί και στο φόντο σχέδια, που εικονίζονται σε τοίχους κάποιων χωριών, από ντοκιμαντέρ του Francis Ford Coppola, και μέσα τους βλέπουμε γράμματα από τη γραφή Ταμίλ.

38. Το κλείσιμο του κεφαλαίου με τη συρρίκνωση του χρόνου, μέσω του διπλώματος ενός χαρτιού, που τρυπά μια γραμμή, αφήνοντας πίσω κάποιες χρονολογίες.

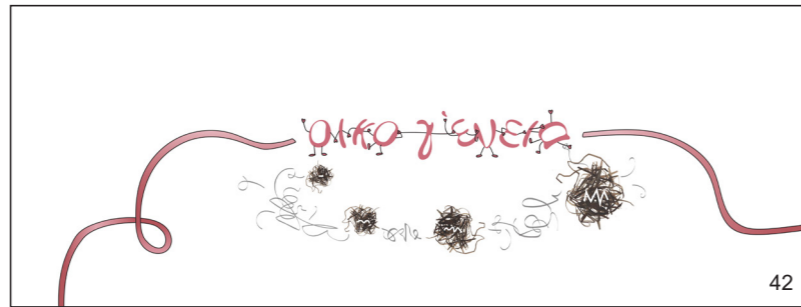
39. Διαχωριστικό δισέλιδο εισαγωγής στο κεφάλαιο: "Η εξέλιξη της οικογένειας ως σήμερα". Τα σπιτάκια και οι πολυκατοικίες σηματοδοτούν το παλιό και το νέο.

40. "Η νεότερη ιστορία". Όλο το χάος κατά το ξεκίνημα του 20ού αιώνα εικονίζεται μέσω μιας "μουτζούρας", από την οποία καταφέρνει να γλιτώσει τελικά η οικογένεια.

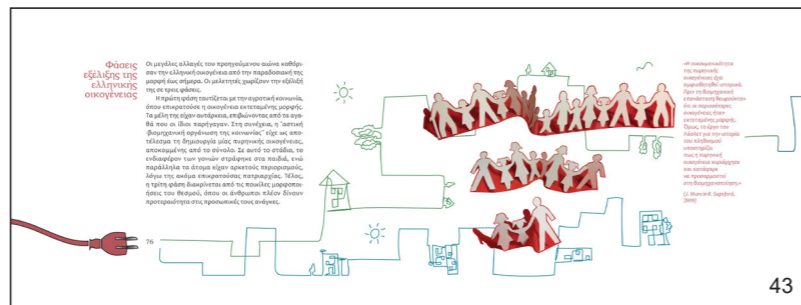
41. Εισαγωγή στην "ελληνική οικογένεια", μέσω των κοινωνικο-οικονομικών αλλαγών, από το '50 και μετά. Το σχέδιο προέκυψε, εστιάζοντας στην εκβιομηχάνιση, την ηλεκτρονική τεχνολογία και τον εγωκεντρισμό, μετά το '70.

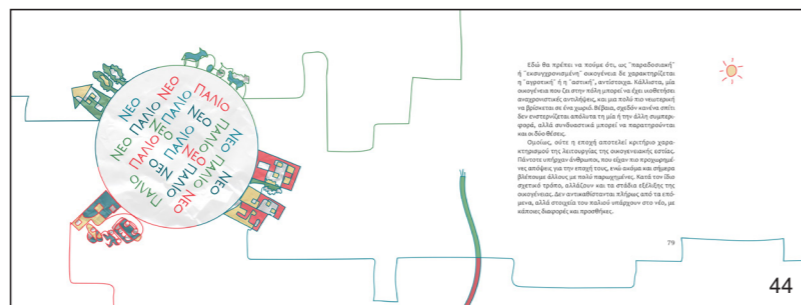
42. Η αντοχή της οικογένειας, που ξεπεράσε τις δυσκολίες-μουτζούρες.

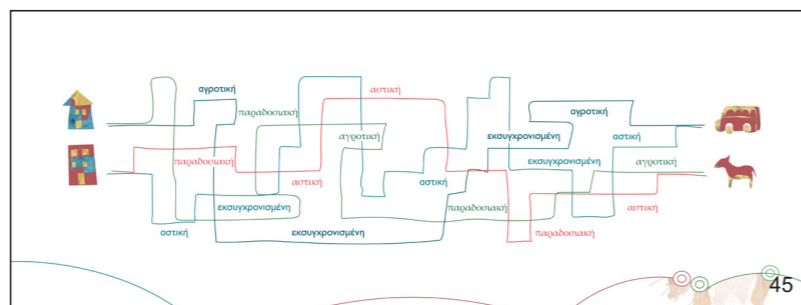
43. Οι "φάσεις εξέλιξης της ελληνικής οικογένειας": εκτεταμένη, πυρηνική και ποικίλων μορφών. Οι γραμμές που ξεκινούν από το βύσμα τις πρίζας δημιουργούν 2 μονοκοτυλιές με το χωριό και την πόλη.

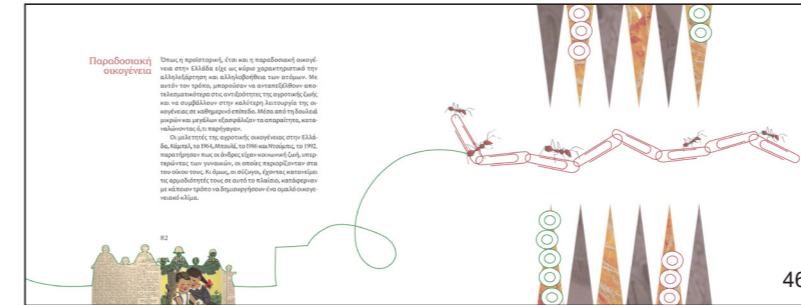
44.-45. Αποσαφήνιση των εννοιών της "παραδοσιακής" και "σύγχρονης" οικογένειας, λόγω της ταύτισής τους με την "αγροτική" και "αστική" κοινωνία.

Το σχέδιο στην εικ. 45 δείχνει την εναλλαγή ή συνύπαρξη των στοιχείων τους (παλιό, νέο), μέσα στις εποχές. Στο επόμενο διασέλιδο, οι διδρομές από τις κατοικίες στα μέσα μεταφοράς δείχνουν όλες τις περιπτώσεις.

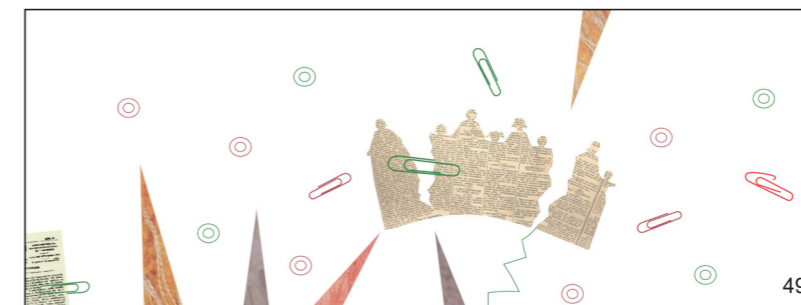
46.-48. "Παραδοσιακή οικογένεια". Παρλληλίζοντας την αλληλοβοήθεια των μελών της με των προϊστορικών ανθρώπων, ξανασυναντάμε τα μυρμηγκία, που κινούνται πάνω στους ενωμένους συνδετήρες.

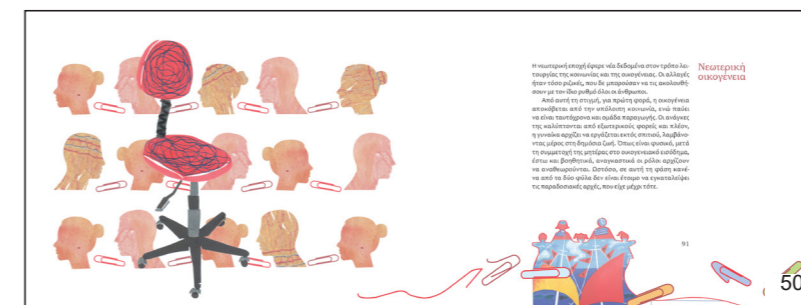
Το τάβλι προβάλλει την κοινωνική ζωή των ανδρών, έναντι των νοικοκυρών γυναικών, οι οποίες μιλούν με τις γειτόνισσες, ενώ σκουπίζουν. Συγκρίνονται με τις αρχαίες Αθηναίες και το μωρό αετός συμβολίζει πάλι τη σημασία της τεκνοποίησης.

Σε αυτά τα υποκεφάλαια οι σκούπες συμβολίζουν το σύστημα οικογένειας και δηλώνουν την εποχή. Το ίδιο και το αναγνωστικό, ενώ τέλος, παρατίθενται MME εκείνης της περιόδου.

49. Η εκτεταμένη οικογένεια με τους παππούδες σχίζεται, αφήνοντας μόνο τους γονείς με λιγότερα παιδιά.

50. Κύρια αλλαγή στη "νεωτερική οικογένεια" αποτελεί η γυναικεία εργασία, την οποία υποδηλώνει η καρέκλα, κι η αποκοπή της οικογένειας από την κοινωνία.

3ο Κεφάλαιο - Οικογένεια και παράλληλα συστήματα

51.-52. Ενώ αναγνωρίζεται η ισότητα των δύο φύλων, η μητέρα εξακολουθεί να έχει το βάρος του νοικοκυριού, χωρίς βοήθεια, κι ασ εργάζεται. Η ηλεκτρική σκούπα είναι στα χέρια της γυναίκας αμέσως μετά τη δουλειά, όπως μαρτυρά η καρέκλα και η φούστα.

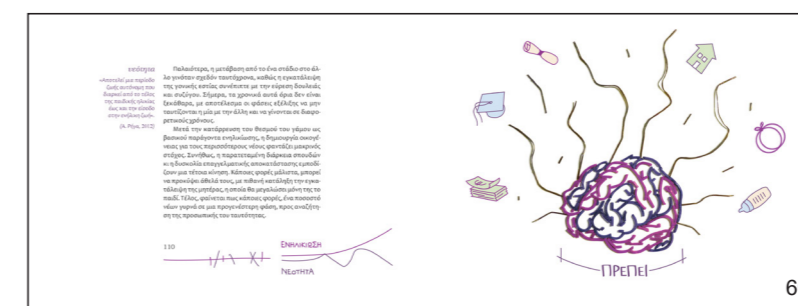
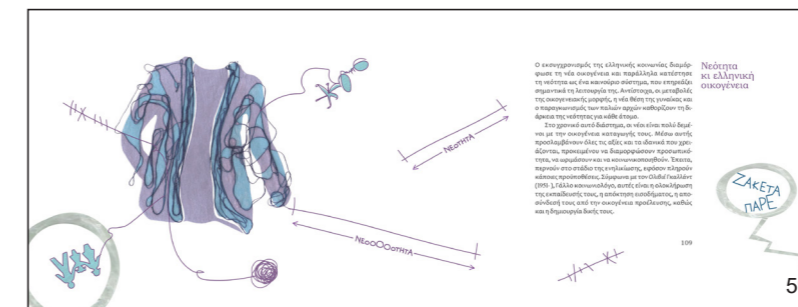
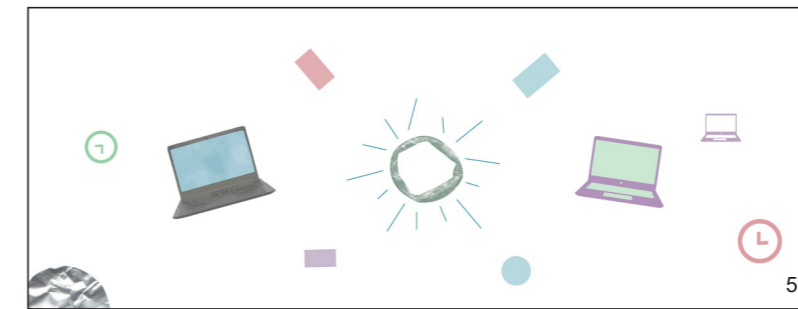
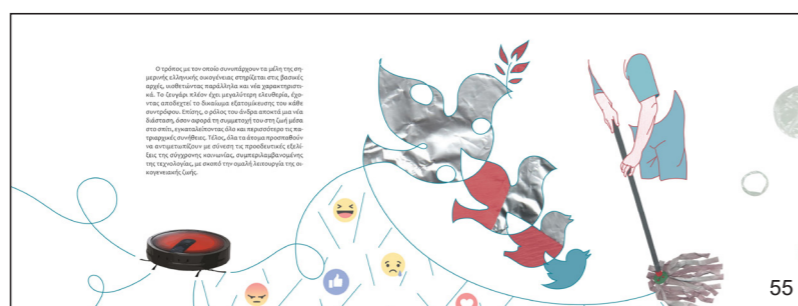
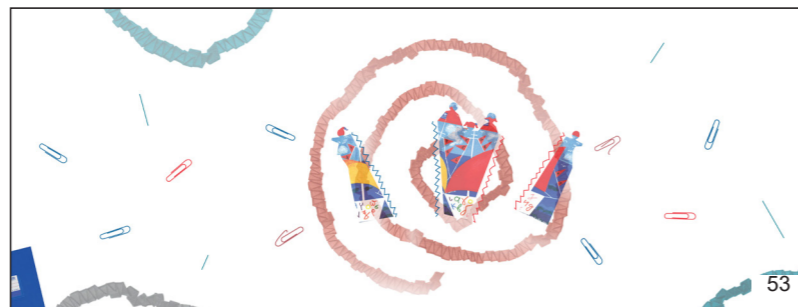
Σε αυτήν τη φάση εξέλιξης, τον πρώτο λόγο έχει η καλή ανατροφή του παιδιού, γι'αυτό και τα τετράδια και τα βιβλία καταλαμβάνουν τον περισσότερο χώρο. Επίσης, η τεχνολογία με τους υπολογιστές παίρνουν μέρος στην καθημερινή ζωή.

Το τραγούδι του QR code είναι "Μια μέρα μιας Μαίρης".

53. Μέσα από τις σπείρες, που δημιουργεί ο σωλήνας της σκούπας διαχωρίζεται η πυρηνική οικογένεια, μειώνοντας ουσιαστικά τον αριθμό των παιδιών.

54. "Μετανεωτερική οικογένεια". Ο καταϊγισμός των αλλαγών αυτής της εποχής και η πληθώρα διαφορετικών τύπων οικογένειας τονίζονται με την αναποδογυρισμένη ομπρέλα, που δε μπορεί να μας προστατέψει για να μη μας επηρεάσουν.

55.-56. Η ισότητα και η ελευθερία των δύο φύλων συμβολίζεται από το περιστέρι, το οποίο μεταμορφώνεται σε tweeter. Επίσης, η συμμετοχή του πατέρα στο νοικοκυριό φαίνεται από τη σφουγγαρίστρα που κρατά, ενώ ταυτόχρονα η σκούπα-ρομπότ έχει εισβάλλει ελευθερώνοντας εποχή.

Έτσι, θίγεται ο εθισμός μας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η αδιαμφισβήτητη κυριαρχία των οθονών ξεδιπλώνεται από τις φούσκες του κουβά σφουγγαρίσματος.

57. Το κλείσιμο του 2ου κεφαλαίου ως συνδεδεμένος κβάνος, μέσω των υπολογιστών, για το επόμενο.

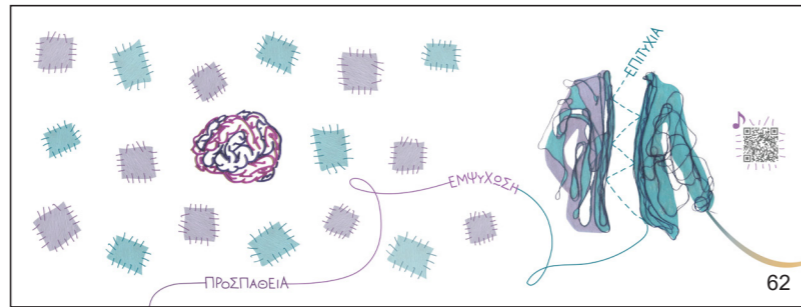
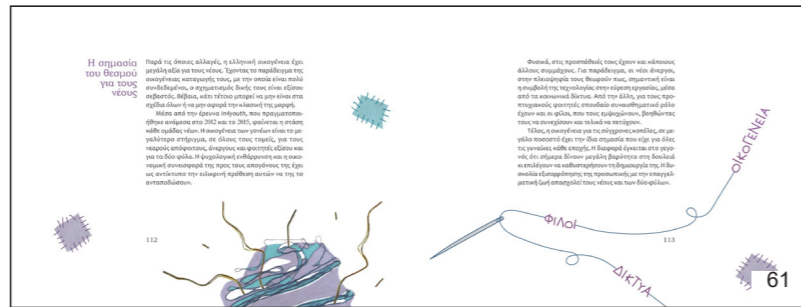
58. Εισαγωγή του 3ου κεφαλαίου: "Οικογένεια και παράλληλα συστήματα" με το μωβ χρώμα που το χαρακτηρίζει.

59. "Νεότητα κι ελληνική οικογένεια". Οι αλλαγές του θεσμού καθιέρωσαν τη νεότητα ως ένα νέο σύστημα, διαμορφωνόντας το, αλλά και δέχοντας επιρροές από αυτό. Η σχέση των νέων Ελλήνων με την οικογένεια καταγωγής χαρακτηρίζεται από τη γνωστή προτροπή "ζακέτα πάρε" και αποτέλεσε το λόγο χρήσης της ως σύμβολο για τη νεότητα.

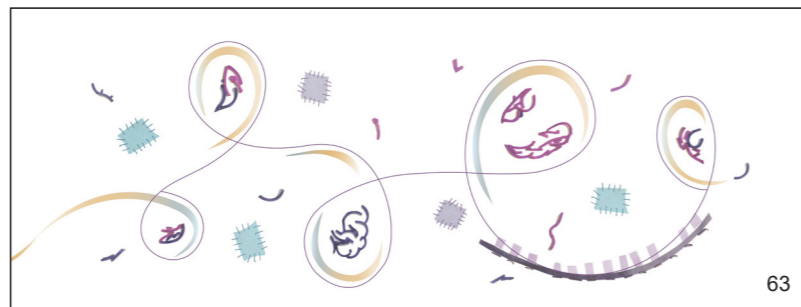
60. Αναλύονται οι προϋποθέσεις μετάβασης στο στάδιο της ενηλικίωσης και τα διαφορετικά χρονικά πλαίσια, όπου συμβαίνει αυτό. Η καταπίεση ή το άγχος, που μπορεί να αισθάνεται ένας νέος από όλα τα "πρέπει" συμβολίζεται με την έκρηξη του εγκεφάλου.

61.-62. Μέσα από την έρευνα "In4youth" μελετάται "η σημασία του θεσμού για τους νέους", όσον αφορά στην **πρόθεση δημιουργίας μιας και τη συμβολή της οικογένειας των γονέων στην εξέλιξη του ατόμου.**

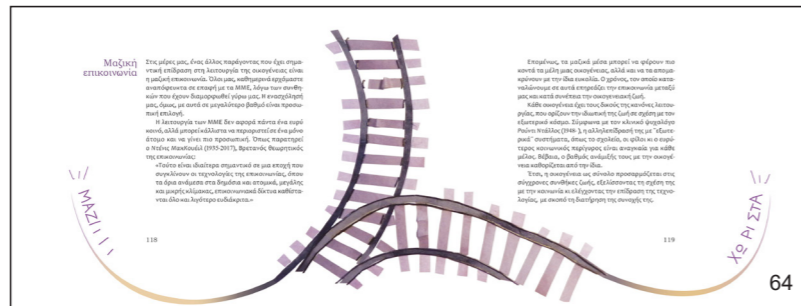
Στην εικονογράφηση βλέπουμε τους **παράγοντες που βοηθούν στο ράφιμο της ζακέτας**, που τρύπησε από τα ανεκπλήρωτα "πρέπει". Τα **μπαλώματα** μας οδηγούν στην **εκπλήρωση του στόχου**, δημιουργία κανονικής ζακέτας.

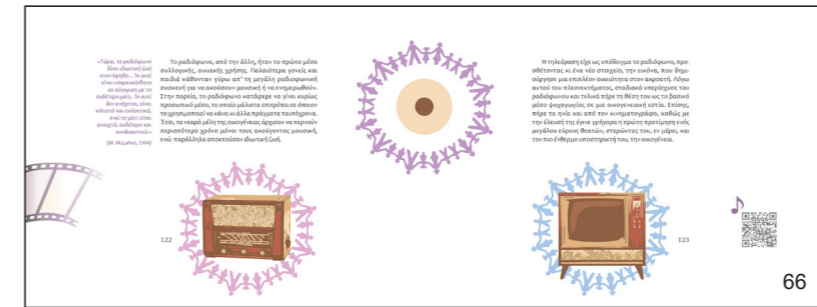
63. **Ενδιάμεσο** δισέλιδο **αφαιρετικής σύνθεσης.**

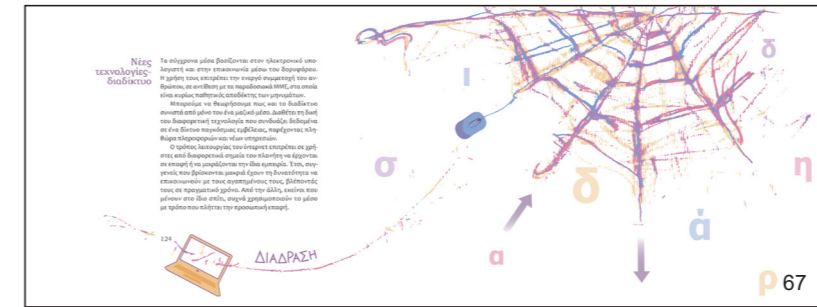
64. Η **επιρροή της "μαζικής επικοινωνίας"** στην **οικογενειακή ζωή**. Οι **ράγες του τρένου που χωρίζονται** συμβολίζουν τη **λειτουργία των ΜΜΕ**. Οι **καθοδηγήσεις** τους μπορούν να **ενώσουν ή να απομακρύνουν** τα μέλη μιας **οικογένειας**.

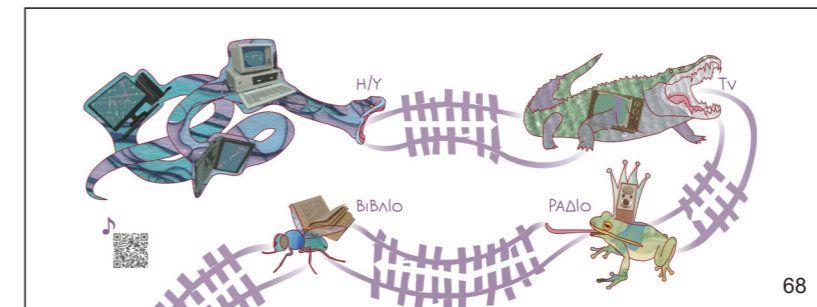
65. **"Η γέννηση των ΜΜΕ"**. Παρουσιάζονται τα πρώτα μέσα **μαζικής επικοινωνίας** **διαδοχικά**. Η **γραμμή του τρένου διασπάται** και **μετατρέπεται σε ταινία του φιλμ**, που περιλαμβάνει **σπηλαιογραφίες** και **φυλλάδια ειδήσεων**. Πάνω της **εδράζεται** μια **οικογένεια**, ενώ **περιβάλλεται** από **βιβλία** και μια **εφημερίδα**.

66. Περιγράφεται το **ραδιόφωνο ως το πρώτο μέσο συλλογικής, οικιακής χρήσης**, που **μετατρέπεται σε ιδιωτικό** κι **εν τέλει επισκιάζεται από την τηλεόραση**. Στη **μέση του δισέλιδου**, οι **οικογένειες με τους κύκλους** δημιουργούν ένα **μάτι, ουδέτερο**, όπως **εξηγεί το παράδειγμα**.

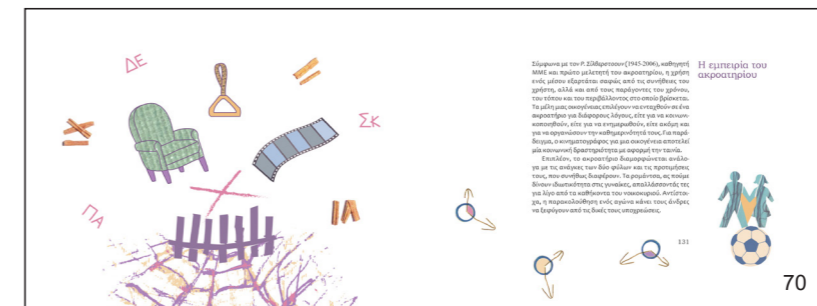
67. **"Νέες τεχνολογίες-διαδύκτιο"**. Το **βασικό χαρακτηριστικό του ίντερνετ** είναι η **ενεργός συμμετοχή του χρήστη**. Τα **σκόρπια γράμματα**, γύρω από τον **ιστό της αράχνης** μπορούν να **λειτουργήσουν διαδραστικά** για τον **αναγνώστη**.

68. Μια **"τροφική αλυσίδα"** με τον **πύθωνα-Η/Υ**, τον **κροκόδειλο-τηλεόραση**, το **βάτραχο-ραδιόφωνο** και τη **μύγα-βιβλίο**. Το **βιβλίο δηλαδή, επισκιάζεται από το ράδιο**, που **"κατασπαράζεται"** από την **τηλεόραση** για να **κυριαρχήσει** όλων ο **υπολογιστής**.

69. Η **πορεία των ΜΜΕ**.

70. **"Η εμπειρία του ακροατηρίου"**. Η **χρήση ενός μέσου εξαρτάται** από τις **συνήθειες του καθενός**, αλλά και από τους **παράγοντες του τόπου, του χρόνου και του περιβάλλοντος** που **βρίσκεται**. Αυτή είναι και η **σημασία των σχεδίων αριστερά**. **Σαφώς, το ακροατήριο διαμορφώνεται** και από τα **δύο φύλα**.

71. Σε αυτό το δισέλιδο αναλύεται η **ένταξη των ΜΜΕ στην καθημερινότητα μιας οικογένειας και η δημιουργία κανόνων συμπεριφοράς**. Στην αριστερή σελίδα, η γραμμή που διαχωρίζει τους ραδιοφωνικούς σταθμούς, εντάσσει στο πρόγραμμα τις ημέρες της εβδομάδες και τις ώρες. Δίπλα φαίνονται τα **ΜΜΕ που κυριαρχούν σε ένα νοικοκυριό**, με πρώτη την τηλεόραση. Συμμετέχουν, ως περσά, στις **δουλειές του σπιτιού**.

132

ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

71

72. Παρουσιάζονται όλα τα μέσα, δηλαδή οι **οθόνες, που διαμεσολαβούν μέσω του διαδικτύου για την ψυχαγωγία ή ενημέρωση του χρήστη**. Πλέον, όλες οι ηλικίες έχουν πρόσβαση σε όποια πληροφορία επιθυμούν. Οι γραμμές ενώνουν το μέσο με το χρήστη, υπονοώντας αυτό το φάσμα χρηστών. Οι φούσκες με την παύλα μας δείχνουν την **έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας των ατόμων**.

133

72

73.-74. Ως απόρροια της τεχνολογίας εμφανίζονται ο αυξημένος **"ελεύθερος χρόνος"**. Παρόλα αυτά, οι νέες ανάγκες και οι υποχρεώσεις των μελών της οικογένειας δε βοηθούν στο **συγχρονισμό τους**. Ενώ η **διάθεση του χρόνου** αυτού μπορεί να περιοριστεί στη **χρήση της τεχνολογίας**. Το **ρολόι** και τα **γρανάζια** του, μέσα στα οποία εμφανίζονται κάποιες δραστηριότητες, έχουν δημιουργηθεί με πρωτότυπα υλικά και αρμονικά μεταξύ τους χρώματα.

136

137

73

138

74

75. Δισέλιδο, όπου το **τέλος-γρανάζια και η αρχή του βιβλίου-ρίζες συνδέονται ως σύμπτυξη όλου του υλικού του**.

139

75

142

76

76.-78. Ο **επίλογος**, όπου γίνεται μια ανακεφαλαίωση και δισέλιδο της **βιβλιογραφίας**, μαζί με τα **QR codes**.

143

77

144

78

79. Το δεύτερο δισέλιδο των τελευταίων σελίδων του βιβλίου. Η **εικονογράφηση** αυτών των σελίδων **συνδέει μέρη από το πρώτο και τρίτο κεφάλαιο**.

Ο **προϊστορικός άνθρωπος** ρίχνει με το τόξο του το **βέλος-μυρμήγκι** πάνω στο αυγό, το οποίο μετά **εκρήγνυται και μεταμορφώνεται σε εγκέφαλο**.

145

79

80. Το **προτελευταίο δισέλιδο του βιβλίου, που οδηγεί στο τέλος**. Το **μυρμήγκι** παίρνει τη θέση του ανθρώπου και αποχωρεί, αφήνοντας πίσω του τα **γράμματα**, που θα **σχηματίσουν τη λέξη "τέλος"**.

146

80

1.1. Ενδεικτικές φωτογραφίες του βιβλίου

2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

2.1. Αφίσα βιβλιοπαρουσίασης

2.2. Προωθητικό υλικό

Στις σημειώσεις του μαθήματος: "ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ, Ζ' εξάμηνο", στην ενότητα: ΣΚΟΠΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ, η Δρ Σοφία Στρατή μεταξύ άλλων πραγματεύεται: "υλοποίηση συνοδευτικών προβολικών ενεργειών, που συνάδουν με τη θεωρητική υποστήριξη του συνολικού εγχειρήματος" του προτεινόμενου σχεδιασμού λογοτεχνικού βιβλίου.

Η προώθηση του βιβλίου μελετήθηκε σε διάφορες εφαρμογές σε ποικίλα μέσα¹⁰, αρχικά, με μια σειρά αφισών που προβάλλουν η καθεμία, ένα σχέδιο μέσα από το βιβλίο, την οποία συνοδεύει ένας τίτλος ή slogan που φαντάζει άσχετο με την εικονογράφηση. Αυτή η σύνθεση περιέχει μέσα της όλη τη φιλοσοφία του σχεδιασμού του βιβλίου, ενώ συγχρόνως αποκαλύπτει και τη σημασία του σχεδίου. Βέβαια, η σύνδεση αυτή μπορεί να γίνει περισσότερο αντιληπτή μέσα από το βιβλίο, στο οποίο οδηγεί το QR code, που παραπέμπει στο εξώφυλλό του. Με αυτόν τον τρόπο, διαφαίνεται η αντίστροφη σχέση του βιβλίου με την τεχνολογία. Μέσα από τις σελίδες του ερχόμαστε σε επαφή με μουσικά κομμάτια, ενώ τώρα αυτό το ψηφιακό στοιχείο¹¹ της αφίσας μας συνδέει με το έντυπο.

Μια τέτοια εικονογράφηση σε συνδυασμό με το συγκεκριμένο κείμενο μπορεί να προσελκύσει το ενδιαφέρον του περαστικού και να τον κάνει να αναρωτηθεί "Τί θέλει να πει ο ποιητής".

Στη συνέχεια, δημιουργήθηκαν κάποια προϊόντα, που λειτουργούν ως προωθητικό υλικό των επιμέρους εικόνων και συμβολισμών, που συνέβαλαν στο σχεδιασμό του βιβλίου. Απευθύνονται σε νέους, μαθητές και κάποια από αυτά σε όλες τις ηλικίες. Λόγω της ποικιλίας των σχεδίων και τις χαρακτηριστικές υφές είναι ελκυστικά και μπορούν να διακινηθούν και αυτόνομα, μιάς και πρόκειται για χρήσιμα αντικείμενα της καθημερινότητας.

Αυτό που δε θα μπορούσε να λείπει από αυτά τα προϊόντα, είναι ένα ημερολόγιο οικογένειας, πρωτότυπο και ιδιαίτερο. Έχει μορφή ακορντεόν, το οποίο "ξετυλίγει" τους μήνες και εμφανίζει κάθε φορά μια πολύχρωμη οικογένεια, φτιαγμένη από τις χειροτεχνίες, που υπάρχουν μέσα στο βιβλίο.

10. Την "ανάλυση της έννοιας της διενέργειας επικοινωνίας μηνυμάτων που εκπέμπονται από διαφορετικά μέσα προβολής και ενημέρωσης" επιχειρεί η Δρ Σοφία Στρατή, στο μάθημα: "ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ, Δ' εξάμηνο", όπως αναφέρει στην ενότητα: "ΣΚΟΠΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ", στις σχετικές σημειώσεις της, που είναι αναρτημένες στην πανεπιστημιακή πλατφόρμα eclass.

11. Η Δρ Σοφία Στρατή (2018), στην ανακοίνωση (3.) που προαναφέρθηκε, με τίτλο: "Το σύγχρονο έντυπο στο παγκοσμιοποιημένο ψηφιακό πολιτισμικό περιβάλλον" εισηγείται ότι:

"Τα σύγχρονα έντυπα περιλαμβάνουν ενσωματωμένα ψηφιακά στοιχεία, που δίνουν τη δυνατότητα στους χρήστες να συνδεθούν με πληροφοριακό υλικό ιστοσελίδων, μέσων κοινωνικής δικτύωσης, blogs, κ.λπ."

Επίσης, με τις εικονογραφήσεις του βιβλίου σχεδιάστηκαν card postals, που μπορούν να σταλούν σε αγαπημένα πρόσωπα από και προς ανθρώπους κάθε ηλικίας και σε λιδοδείκτες, απαραίτητους για την ανάγνωση ενός βιβλίου, όπως το παρόν. Στη συνέχεια, με σκεπτικό κυρίως το μαθητικό κοινό, δημιουργήθηκαν τετράδια και μολυβοθήκες. Τα σχέδια του βιβλίου τοποθετήθηκαν και πάνω σε μπλούζες, υφασμάτινες τσάντες και μάσκες, καθώς και σε κονκάρδες.

Επιπλέον, λόγω των συνθηκών που δημιούργησε η πανδημία, η εικονοποίηση της μαζικής επικοινωνίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως εικονογράφηση του μηνύματος της πολιτικής προστασίας "Κρατάμε αποστάσεις" σε αφίσες στους δρόμους.

Τέλος, οι επαναλαμβανόμενες οικογένειες-ακορντεόν, ίσως να μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως στολισμός κάποιων δρόμων της πόλης για την "Παγκόσμια ημέρα της οικογένειας". Προς τιμήν εκείνης της ημέρας, προτείνονται κάποιες εφαρμογές, όπως αφίσα και υπαίθριο stand, για να ενταχθούν χωρικά¹² στο αστικό περιβάλλον.

"Για τη δρομολόγηση επίλυσης σχεδιαστικών ζητημάτων που προκύπτουν στις επικοινωνιακές παρεμβάσεις στο δημόσιο χώρο απαιτείται μεθοδευμένη προετοιμασία, οργάνωση και προγραμματισμός," [...],¹³ η Δρ Σοφία Στρατή καταλήγει στις συμπερασματικές διατυπώσεις σε ανακοίνωσή της. Μεταξύ άλλων αναφέρεται στην κατασκευή των μέσων και των φορέων της οπτικής επικοινωνίας, στη μορφή των μέσων προβολής, στο περιεχόμενο των μηνυμάτων και στην κατανομή και τη διαχείριση του συνόλου των προβολών στην πόλη.

12. Σχετικά με τη χωρική ένταξη έργων γραφιστικής, η Δρ Σοφία Στρατή στις σημειώσεις του μαθήματος: "ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ, Η' εξάμηνο" επισημαίνει ότι:

"εξετάζονται διαφορετικές περιπτώσεις παραδειγμάτων από την υπάρχουσα κατάσταση στον αστικό χώρο [...]", καθώς και ότι επιδιώκει την: "κατανόηση της σημασίας του σχεδιασμού των έργων της γραφιστικής στο περιβάλλον, τόσο για τη συνολική εικόνα της πόλης, όσο και για τις επιμέρους εικόνες κάθε γειτονιάς, πλατείας, λεωφόρου ή δρόμου".

13. Απόσπασμα από την ανακοίνωση της Δρ Σοφία Στρατή (Νοέμβριος 2018), με τίτλο: "Διερεύνηση και αναζήτηση στρατηγικών για την ελκυστικότητα της πόλης (της Αθήνας). Ο σχεδιασμός σήμερα.", που προαναφέρθηκε (8.).

2.2.1. Αφίσες προωθητικής καμπάνιας

1.-3. Αφίσες που αναφέρονται στο **πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου: "Η οικογένεια στην Αρχαιότητα"**.

1. Η αφίσα **"Αρχαία Κρήτη"** με τη μέλισσα-βασίλισσα, που περιγράφει τη μητριαρχική της κοινωνία.

2. Η αφίσα **"Αρχαία Σπάρτη"**, όπου απεικονίζεται το μωρό αετός, απόγονος των Σπαρτιατών.

3. Η αφίσα **"Αρχαία Αθήνα"** με το ποντίκι στον τροχό, που συμβολίζει τον περιορισμό των Αθηναίων γυναικών.

4. Πρόταση τοποθέτησης των αφισών σε τοίχους εκθεσιακών χώρων.

5. Πρόταση χωρικής ένταξης των αφισών σε στύλους ειδικά διαμορφωμένους για προβολή, στους δρόμους της πόλης.

6.-8. Αφίσες που αναφέρονται στο **δεύτερο κεφάλαιο του βιβλίου: "Η εξέλιξη της οικογένειας ως σήμερα"**.

6. Αφίσα με τίτλο: **"Αρχές 20ού αιώνα"**. Η μουτζούρα περιγράφει σημειολογικά όλες τις **δυσκολίες** εκείνων των χρόνων.

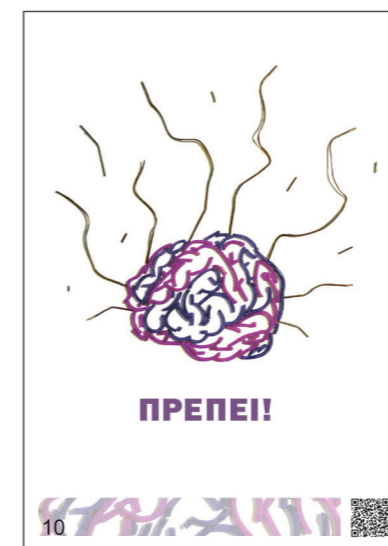
7. Η αφίσα **"Παραδοσιακή οικογένεια"** με τις ψάθινες σκούπες.

8. Αφίσα με τίτλο: **"Νεωτερική οικογένεια"**, όπου προβάλλεται η κλασική καρέκλα εργασίας και δείχνει την αλλαγή των συνθηκών με την ένταξη της μητέρας στην **αγορά εργασίας**.

9.-11. Αφίσες που αναφέρονται στο **τρίτο κεφάλαιο του βιβλίου "Οικογένεια και παράλληλα συστήματα"**.

9. Αφίσα με το slogan: **"Ζακέτα πάρεεεε..."**, που λέει η μητέρα στο παιδί. Η πλεκτή ζακέτα συμβολίζει τη **νεότητα στην Ελλάδα**.

10. Αφίσα με τίτλο: **"Πρέπει"** και έναν εγκέφαλο που καίγεται. Έτσι δείχνω πώς μπορεί μια μερίδα **νέων** να προσλαμβάνει τις **υποχρεώσεις**.

11. Αφίσα **"Μα-ζι-κή επικοινωνία"**. Οι ράγες τρένου των δύο κατευθύνσεων, αλλά και ο συλλαβισμός της λέξης μαζική, συμβολίζουν τον τρόπο που **μπορεί να ενώσει ή να χωρίσει** η μαζική επικοινωνία τα μέλη μιας **οικογένειας**.

2.2.2. Επιτραπέζιο ημερολόγιο

36

1.-3. Το "Ημερολόγιο οικογένειας, 2021" και η θήκη του, που δημιουργήθηκε για να το προστατεύσει στις μεταφορές για τη διάθεση και τη χρήση του.

Στη μεσαία εικόνα βλέπουμε πώς φαίνεται στο πλάι η γραμμή εδάφους. Συνεχίζεται από την α' όψη της θήκης και παίρνει τα διάφορα χρώματα των μηνών, δίνοντας έτσι πρόσθετο αισθητικό ενδιαφέρον στο σχεδιασμένο προϊόν.

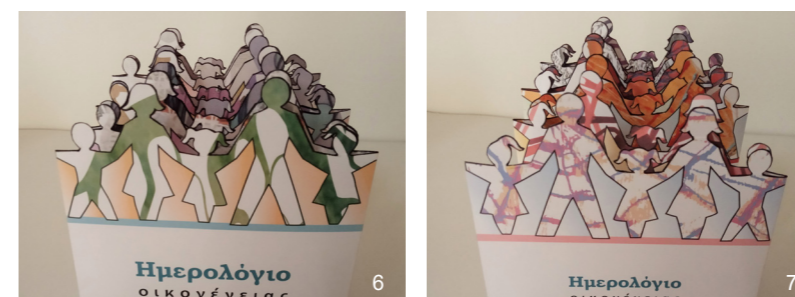
Η θήκη του ημερολογίου, κάτω από τη γραμμή εδάφους έχει γίνει με το αρνητικό χρώμα του εξωφύλλου του ημερολογίου.
Διαστάσεις θήκης: 20x14 cm, σε χαρτί Munken Polar rough, 300gr.

4.-5. Το ημερολόγιο ανοιγμένο διαγώνια, προβάλλοντας τον τίτλο του εξώφyllου και του οπισθόφyllου, ιδανικά για διαφήμιση.

Από πίσω φαίνεται μέρος των μισών μηνών που ακολουθούν, παρουσιάζοντας μια διαφορετική συνέχισή τους. Εδώ, η οριζόντια εναλλαγή της γραμμής εδάφους ξεχωρίζει ακόμα περισσότερο.

Οι ματιέρες προβάλλονται μέσα από την αντίθεση του λευκού φόντου, πίσω από κάθε μήνα, που χωρίζεται από τη γραμμή.

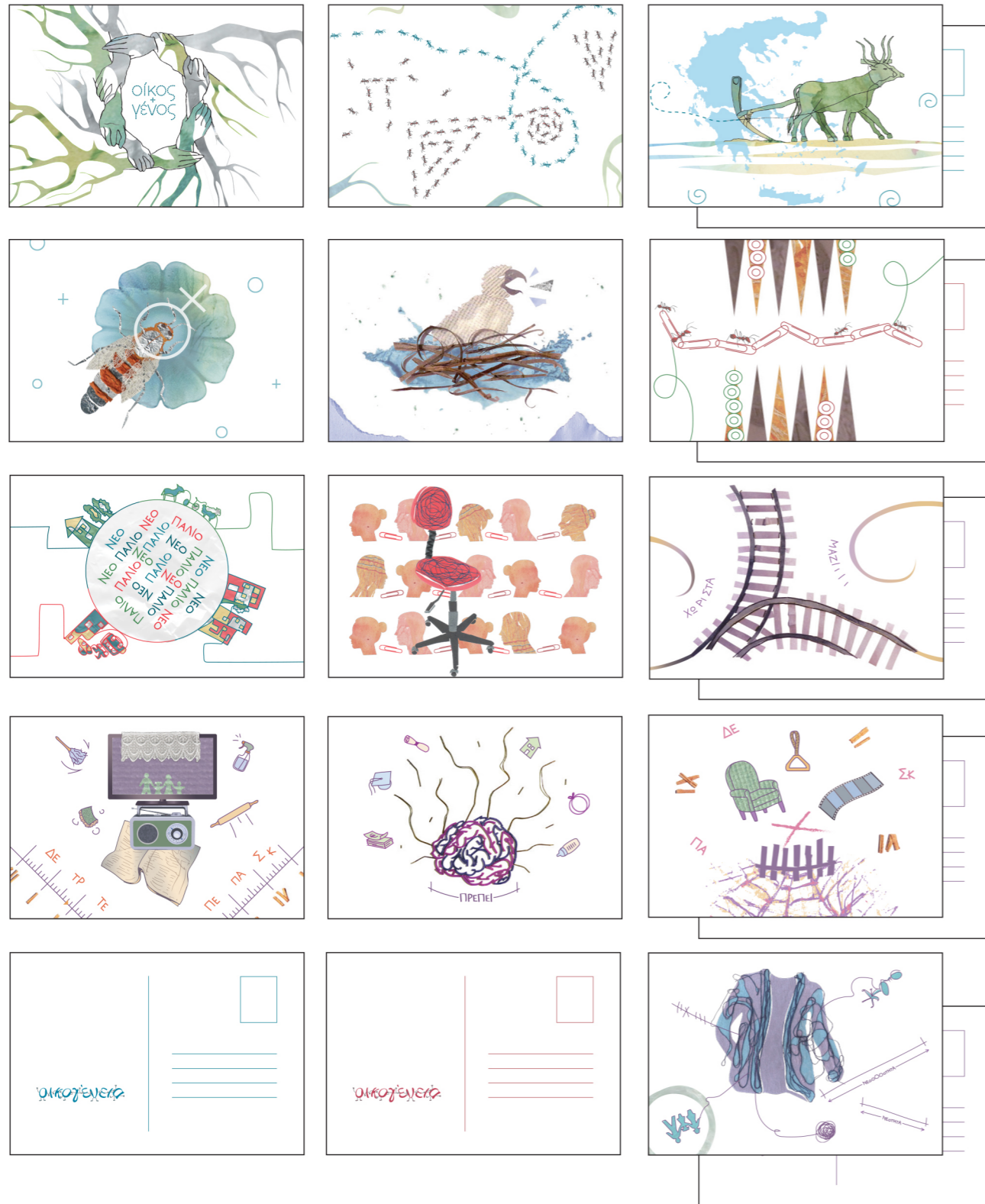

6.-7. Φωτογραφίες των δύο όψεων του ημερολογίου, που εστιάζουν στο πάνω μέρος του.

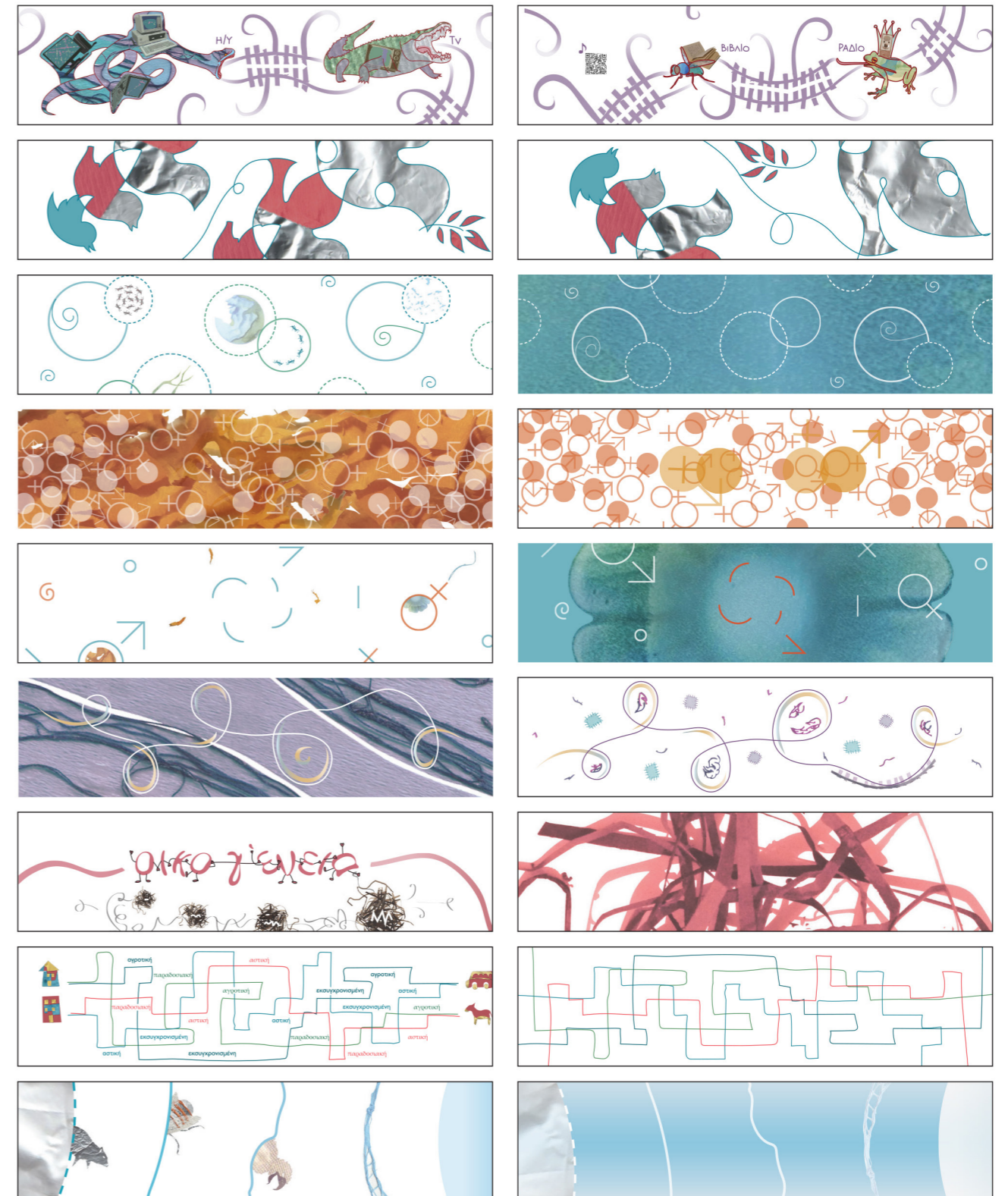
Βλέπουμε τα κοπτικά των φιγούρων, με τη μια οικογένεια πίσω από την άλλη και την εναλλαγή των χρωμάτων, αλλά και των υφών.

37

2.2.3. Card Postals

2.2.4. Σελιδοδείκτες

2.2.5. Τετράδια, Μολυβοθήκες

2.2.6. Προτεινόμενη έκθεση εφαρμογών

1.-2. Οι μολυβοθήκες, το ημερολόγιο, οι card postals, οι σελιδοδείκτες και τα τετράδια τοποθετημένα, έτοιμα προς διάθεση.

Στην πρώτη φωτογραφία, οι μολυβοθήκες, η μια μέσα στην άλλη και δίπλα τους το κλειστό ημερολόγιο. Ανάμεσά τους οι σελιδοδείκτες, ο ένας κάτω από τον άλλο. Από κάτω είναι παραταγμένα τα τετράδια, από την α' όψη. Από αυτήν τη διάταξη λείπουν οι card postals.

Οι μολυβοθήκες είναι τριών μεγεθών (13x20,6 cm, 11,5x19,2 cm, 9,9x17,3 cm), καλυμμένες με γυαλιστερό αυτοκόλλητο, χωρισμένες σε δύο χρώματα. Από τη μία, τα σχέδια με βασικό χαρακτηριστικό κόκκινους χρωματικούς τόνους σε θήκες με πορτοκαλί εσωτερικό και από την άλλη, με μωβ εσωτερικό, οι εικονογραφήσεις με κυρίαρχο το μπλε και μωβ χρώμα.

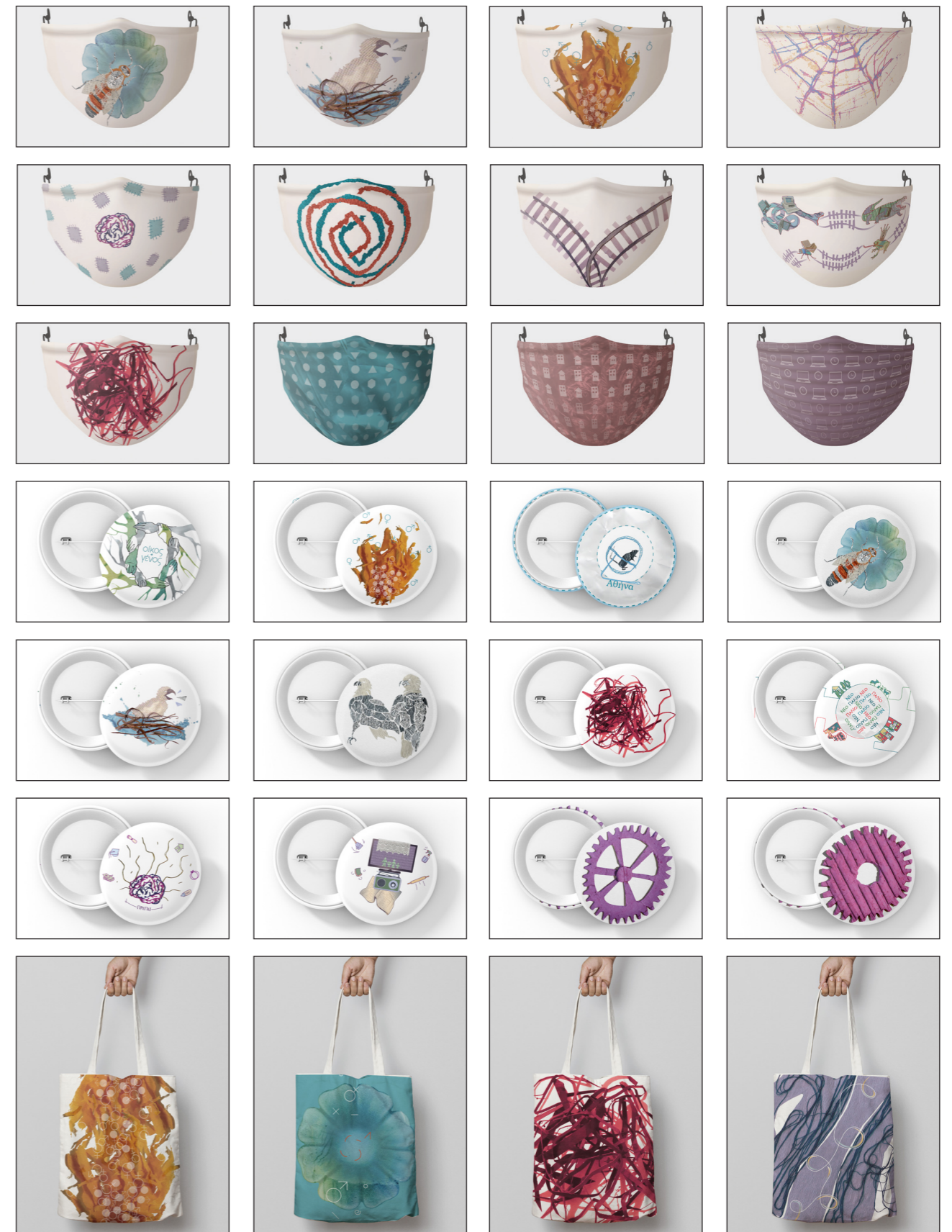
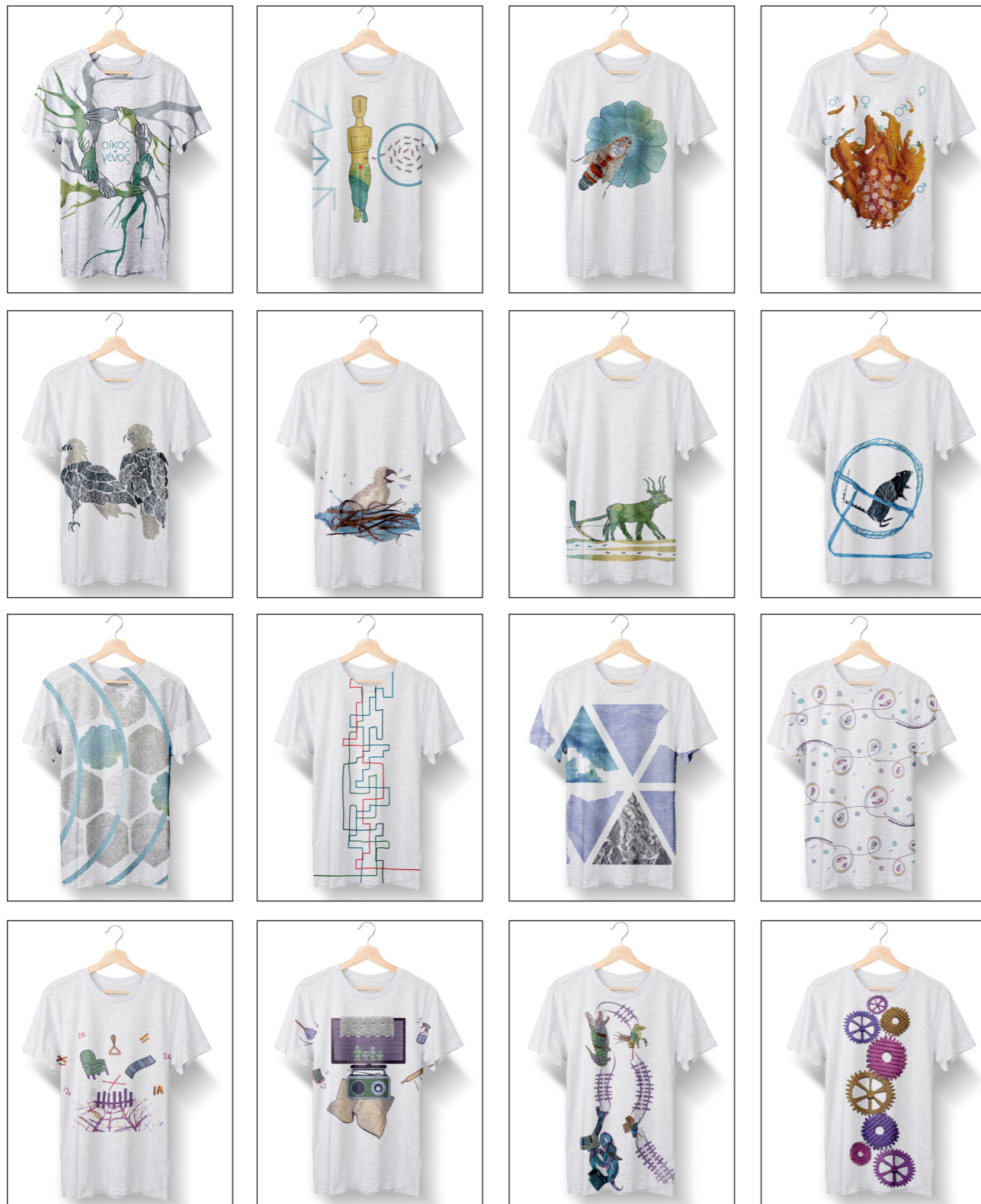
Οι μεσαίες θήκες παρουσιάζουν θέματα από το κεφάλαιο της Αρχαιότητας. Οι μικρές είναι από τα ανοίγματα των δύο πρώτων κεφαλαίων, ενώ, η ψηλή πορτοκαλί θήκη έχει τα μοτίβα από την ταπετσαρία και η μωβ δείχνει την τροφική αλυσίδα του τρίτου κεφαλαίου.

Τα τετράδια σχεδιάστηκαν με βάση τα τελευταία δισέλιδα των αρχαίων ελληνικών πόλεων, από το πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου: "Οικογένεια στην Αρχαιότητα". Στο πρώτο εικονίζονται οι μέλισσες πάνω στο λουλούδι, που συμβολίζουν τους αρχαίους Κρητικούς, στο δεύτερο το ποντίκι-αρχαία Αθηναία που γυρίζει τον τροχό και στο τελευταίο οι αετοί, που αναφέρονται στη Σπάρτη.

2. Αυτή η φωτογραφία έγινε με λήψη από ψηλά. Οι μολυβοθήκες είναι όρθιες σε δύο σειρές και έχουν δίπλα τους το ημερολόγιο, ανοιγμένο στα πλάγια πάνω στο τραπέζι. Μπροστά τους τα τετράδια από τη β' όψη, και στο ενδιάμεσο οι σελιδοδείκτες, απλωμένοι, σε στοίχιση με αυτά. Δίπλα τους οι card postals, η μια πάνω στην άλλη.

2.2.7. Μπλούζες, Μάσκες, Κονκάρδες, Τσάντες

2.2.8. Προτάσεις Χωρικής Προβολής

2.2.8.1. "Κρατάμε αποστάσεις"

1. Αφίσα για το μήνυμα της πολιτικής προ-στασίας "Κρατάμε αποστάσεις" της καμπάνιας "Μένουμε ασφαλείς", λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, ενταγμένη σε στέγαστρο στάσης λεωφορείων.

Η εικονογράφηση, που έκανα για τη λειτουργία της μαζικής επικοινωνίας στην οικογενειακή ζωή ταίριαζε απόλυτα με το εν λόγω μήνυμα. **Είμαστε μαζί** σε αυτήν την προσπάθεια και χωριστά την ίδια στιγμή, προκειμένου να προστατευτούμε.

2.2.8.2. "Παγκόσμια ημέρα οικογένειας"

1.-3. Προτάσεις χωρικής προβολής για την "Παγκόσμια ημέρα οικογένειας".

1. Αφίσα, που σχεδίασα για να συναντάται στην αποβάθρα του μετρό και να ενημερώνει σχετικά με την "Παγκόσμια ημέρα οικογένειας", 15/5/21.

Τα χέρια και οι ρίζες συμβολίζουν υπέροχα, τη δυναμική σχέση των μελών της.

2. Πρόταση στολισμού κάποιων δρόμων της Αθήνας για την "Παγκόσμια ημέρα οικογένειας".

Πρόκειται για διακοσμητικές, επαναλαμβανόμενες γιρλάντες δρόμου με οικογένειες, σχεδιασμένες σε σχήμα ακορντεόν. Τα χρώματα και οι υφές θα προσδίδουν μια ευχάριστη νότα στην πόλη, κατάλληλη για το πνεύμα της ημέρας.

3. Πρόταση τοποθέτησης στο Σύνταγμα stand "οικογενειών", φτιαγμένο από εύκαμπτο και ανθεκτικό υλικό.

Έχει σχήμα φουσαρμόνικας και μορφή που παραπέμπει σε διπλωμένο χαρτί, το οποίο κόβεται με ψαλίδι, ώστε να δημιουργηθεί το επαναλαμβανόμενο μοτίβο.

Τα χρώματα και οι υφές μπορούν να τραβήξουν το βλέμμα του περαστικού.

Οι προτάσεις αυτές (εικ. 2. και 3.) απαιτούν διερεύνηση και επιλογή ενδεδειγμένων υλικών, καθώς και διεξαγωγή πληρέστερης μορφολογικής και λειτουργικής μελέτης της κατασκευής. Επίσης, απαραίτητη είναι η ανεύρεση της θέσης τοποθέτησής της στον κατάλληλο χώρο και η διεξαγωγή ασφαλούς εγκατάστασης σε αυτόν.

IV. Αφίσα και πρόσκληση παρουσίασης εργασίας

**ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**
Τμήματος Γραφιστικής και Οπτικής
Επικοινωνίας | Σ.Ε.Τ.Π. | ΠΑ.Δ.Α.

Σχεδιασμός και Προώθηση
Εικονογραφημένου βιβλίου

**ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ:
Ο ΠΥΡΗΝΑΣ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ**

Μια διαχρονική μελέτη
της Άριας Κάββουρα

Εισηγήτρια: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Δρ Σοφία Στρατή

4/3/2021 | 20:00
Διαδικτυακή παρουσίαση

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ 4/3/2021 | 20:00
Διαδικτυακή παρουσίαση

Σας προσκαλούμε στην παρουσίαση
της διπλωματικής εργασίας της τελειόφοιτης
Αριστέας Κάββουρα με θέμα:

Σχεδιασμός, εικονογράφηση βιβλίου
και δημιουργικές εφαρμογές που ενισχύουν
την προώθησή του.
Εισηγήτρια: Δρ Σοφία Στρατή

**ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ:
Ο ΠΥΡΗΝΑΣ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ**

Μια διαχρονική μελέτη
της Άριας Κάββουρα

V. Επίλογος

Έχοντας περάσει απ' όλες τις σελίδες του βιβλίου και κατά συνέπεια, με ένα γρήγορο βήμα, τους αιώνες από την Προϊστορία μέχρι σήμερα, είδαμε τις **μορφές που έχει πάρει η οικογένεια σε διαφορετικούς τόπους, συνθήκες και χρόνους.**

Η δυσχερέστερη ή ευνοϊκότερη θέση της γυναίκας σε κάθε περίπτωση, η ομολογουμένη κυριαρχία του άνδρα στις περισσότερες περιόδους, καθώς και ο ρόλος του κάθε μέλους όρισαν τις **συνθήκες που επικρατούσαν όχι μόνο σε μια εστία, αλλά σε ολόκληρες κοινωνίες.**

Όσο πλησιάζαμε στην εποχή μας, επικεντρωνόμενοι στην Ελλάδα, παρατηρήσαμε μια σταδιακή και συγχρόνως δύσκολη εξισορρόπηση των ρόλων των δύο φύλων. Αρχικά, τα κατάλοιπα μιας χρόνιας πατριαρχικής δομής ήταν δύσκολο να εγκαταλειφθούν. **Στην πορεία όμως, η ελληνική οικογένεια άρχισε να προσαρμόζεται στις νέες συνθήκες, εστιάζοντας όλο και περισσότερο στις ανάγκες των παιδιών, ενώ κατόρθωσε να αυτονομηθεί και από το γάμο.**

Αφομοιώνοντας τα ερεθίσματα της παγκοσμιοποίησης εμφανίστηκαν διάφοροι νέοι τύποι οικογένειας, χωρίς βέβαια να παραγκωνίσουν τελείως τις βασικές αρχές της παράδοσης. Όλες αυτές οι **αλλαγές κατέστησαν τη νεότητα ως ένα σύστημα, που επηρεάζεται και επηρεάζει σημαντικά τη λειτουργία του θεσμού.**

Σε αυτό το μεταβατικό στάδιο, προς την υιοθέτηση περισσότερο φιλελεύθερων τρόπων συμπεριφοράς, εισέβαλε με πολύ πιο καταλυτικό ρόλο η τεχνολογία στην καθημερινότητα, αυξάνοντας και τον κοινό ελεύθερο χρόνο των μελών της οικογένειας.

Ωστόσο, η αποκοπή της εστίας από την κοινωνία, η μεγάλη ποικιλομορφία και ο καταϊγισμός καινούργιων δεδομένων, δύσκολα ευνοούν τη σταθερότητα. Παρόλους τους παράγοντες που επιδρούν αρνητικά στη λειτουργία της οικογένειας, **οι άνθρωποι κάθε εποχής φαίνεται να υπερασπίζονται σταθερά την αξία της ως υπέρτατο θεσμό.**

Το βιβλίο αυτό παρουσιάζει τη διαχρονική εξέλιξη της οικογένειας μαζί με τη σημερινή πραγματικότητα και τους παράγοντες που την επηρεάζουν. Σε συνδυασμό **με την εμπειρία της σημειολογικής εικονογράφησης, του λιτού κειμένου και της μουσικής,** που τα πλαισιώνει, **μπορεί να συντελέσει στη διαμόρφωση μιας σφαιρικής άποψης του αναγνώστη για το θεσμό της οικογένειας.**

Οι εφαρμογές που σχεδιάστηκαν για την προώθηση του εν λόγω βιβλίου, **μελετήθηκαν με σκοπό την ανάδειξη του ίδιου του θεσμού της οικογένειας σε διάφορα μέσα.** Επιπλέον, τα προϊόντα αυτά μας φέρνουν σε επαφή με το ευρύτερο πλαίσιο, στο οποίο αναπτύσσεται η οικογένεια, με τις αξίες που χαρακτηρίζουν τη ζωή μας, καθώς και με κάποια παράλληλα συστήματα που την επηρεάζουν. Με αυτόν τον τρόπο, **ο αποδέκτης των μηνυμάτων μπορεί να προβληματιστεί, ακόμα και να συγκινηθεί, με αποτέλεσμα την περαιτέρω αποκρυπτογράφηση της πληροφορίας, που κρύβεται πίσω από τα σχέδια και τα QR codes.**

Το πνεύμα που διέπει την εργασία συνάδει με τις διατυπωμένες περί σχεδιασμού απόψεις: "Ο σχεδιασμός προϊόντων-αγαθών οπτικής επικοινωνίας συγκροτείται ως **"απάντηση" σε καίρια ερωτήματα, που έχουν τεθεί σε συγκεκριμένο κοινωνικοοικονομικό, χωρο-χρονικό πλαίσιο κουλτούρας και πολιτισμού.** Μεθοδεύεται έτσι ώστε να ικανοποιεί υπαρκτές, διαπιστωμένες και σημαντικές κοινωνικές ανάγκες. [...] Η υλοποίηση σχεδιασμένων έργων πραγματώνει τη δυνατότητά τους να **καθορίζουν σκέψεις και συναισθήματα,** να καθοδηγούν ιδέες, αντιλήψεις και απόψεις, να προκαλούν κινήσεις και δράσεις. [...] Δηλαδή, **διαμορφώνοντας αξίες, ο σχεδιασμός καθορίζει το μέλλον και δημιουργεί κουλτούρα.**"¹⁴

14. Αποσπάσματα από ανακοίνωση της Δρ Σοφίας Στρατή, με τίτλο: "Ο σχεδιασμός ως υλικός και άυλος ορίζοντας εκφράσεων, ενταγμένων σε χωροχρονικό πλαίσιο κουλτούρας", στο 7th International Conference on Typography and Visual Communication (ICTVC), Πάτρα, Ιούnius 2019.

Βιβλιογραφία

- Ζαρώτης Γ. Φ., Tokarski W., Κοντάκος Α., Κατσαγκόλης Α., *Ελεύθερος χρόνος-Φυσική δραστηριότητα υγεία και ποιότητα ζωής*, εκδόσεις ΑΤΡΑΠΟΣ, Αθήνα, 2008
- Καρζής Θ., *Η γυναίκα στην αρχαιότητα*, Γ' έκδοση, εκδόσεις Φιλippότη, Αθήνα, 1987
- Μακλούαν Μ., *MEDIA, Οι προεκτάσεις του ανθρώπου*, εκδόσεις Κάλβος, Αθήνα, 1990
- ΜακΚουέιλ Ν., *Η θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21ο αιώνα*, εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα, 2003
- Μαυροματάκη Μ., *Ελληνική μυθολογία και λατρεία*, εκδόσεις ΧΑΪΤΑΛΗ, Αθήνα, 1997
- Παπαθανασόπουλος Στέλιος, *Η δύναμη της τηλεόρασης*, εκδόσεις Καστανιώτης, Αθήνα, 1997
- Ρήγα Α., *Η οικογένεια στην Ελλάδα σήμερα-θεωρητικές προσεγγίσεις και ερευνητικά δεδομένα*, εκδόσεις Πεδίο, Αθήνα, 2012
- Χόουκς Τ., *Ιστορία της ανθρωπότητας*, UNESCO, 1970 (για την ελληνική γλώσσα-Χ. ΤΕΓΟΠΟΥΛΟΣ-Ν. ΝΙΚΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.), εκδόσεις Ελευθεροτυπία, Αθήνα
- Χρυσικόπουλος Α., *Η γυναίκα οι θρησκείες και το σεξ*, Παγκόσμια ιστορία της σεξουαλικότητας, εκδόσεις Λιβάνη, Αθήνα, 2012
- Χτούρης Σ., *Οι νέοι στην Ελλάδα σήμερα-Κοινωνική κατάσταση, Εργασία και Κοινωνικά Δίκτυα-Η εποχή της Generation G*, εκδόσεις Επίκεντρο, Αθήνα, 2017
- Maletzke G., MME, *Θεωρίες της Μαζικής Επικοινωνίας*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1991
- Muncie J., Wetherell M., Langan M., Dallow R., Cochrane A., *Οικογένεια-Η μελέτη και κατανόηση της οικογενειακής ζωής*, εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα, 2009
- Roberts J. M., *Παγκόσμια ιστορία*, Α' τόμος, εκδόσεις Οδυσσέας, Αθήνα, 1999
- *Εγκυκλοπαίδεια Νέα Δομή*, Εκδόσεις "Δομή", εκδοτικός οργανισμός Τεγόπουλου-Μανιατέα, Αθήνα, 1996
- Μπαμπινιώτης Γ., *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*, Γ' έκδοση, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα, 2008
- Τεγόπουλος-Φυτράκης, *Ελληνικό Λεξικό*, ΣΤ' έκδοση, εκδόσεις Αρμονία, Αθήνα, 1993
- Αποστολόπουλος Κ., Γεωργιανογιάννη Ε., Κανέλλου Α., Σαΐτη Α., Σδράλη Δ., Τριάδη Δ., *Οικιακή Οικονομία (Α' Γυμνασίου)*, Οργανισμός εκδόσεως διδακτικών βιβλίων, Αθήνα, 2013, Ηλεκτρονικό Βιβλίο (<http://ebooks.edu.gr/>)
- Ελληνική Στατιστική Αρχή, *Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας από νοικοκυριά και άτομα: Έτος 2019*, Πειραιάς (www.statistics.gr/)

- Στρατή Σ., Ανακοίνωση: *"Το σύγχρονο έντυπο στο παγκοσμιοποιημένο ψηφιακό πολιτισμικό περιβάλλον"*, 1ο Πανελλήνιο συνέδριο και 2ο Θερινό εργαστήριο Γραφικών Τεχνών, Μουσείο Τυπογραφίας και Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Ιωάννινα, Ήπειρος, 2018
- Στρατή Σ., Ανακοίνωση: *"Διερεύνηση και αναζήτηση στρατηγικών για την ελκυστικότητα της πόλης (της Αθήνας). Ο σχεδιασμός σήμερα."*, Διεθνές συνέδριο, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Στρατηγικές και εφαρμογές στη φύση και στον πολιτισμό για την πόλη και τις περιφέρειες, Νοέμβριος 2018
- Στρατή Σ., Ανακοίνωση: *"Ο σχεδιασμός ως υλικός και άυλος ορίζοντας εκφράσεων ενταγμένων σε χωροχρονικό πλαίσιο κουλτούρας"*, 7th International Conference on Typography and Visual Communication (ICTVC), Πάτρα, Ιούνιος 2019
- Στρατή Σ., σημειώσεις μαθήματος: *"Σχεδιασμός Λογο-τεχνικού βιβλίου"*, Ζ' εξάμηνο, Τμήμα Γραφιστικής και Οπτικής Επικοινωνίας, Σ.Ε.Τ.Π., ΠΑ.Δ.Α., e-class
- Στρατή Σ., σημειώσεις μαθήματος: *"Εταιρική Ταυτότητα"*, Δ' εξάμηνο, Τμήμα Γραφιστικής και Οπτικής Επικοινωνίας, Σ.Ε.Τ.Π., ΠΑ.Δ.Α., e-class
- Στρατή Σ., σημειώσεις μαθήματος: *"Γραφιστικές εκφράσεις σε περιβάλλοντα"*, Η' εξάμηνο, Τμήμα Γραφιστικής και Οπτικής Επικοινωνίας, Σ.Ε.Τ.Π., ΠΑ.Δ.Α., e-class

QR Codes

- Heart touch flute music (<https://www.youtube.com/watch?v=d-658ndSWg6c>)
- Ancient Crete Music - Minoan Palace (https://www.youtube.com/watch?v=CqNX-x_SwoA)
- ΓΗΣ ΠΕΡΙ ΚΑΙ ΠΑΙΔΩΝ - ΚΑΛΛΙΝΟΣ ~ ΜΟΥΣΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΕΥΤΕΡΠΗ (<https://www.youtube.com/watch?v=zUSuT7LZBUk>)
- Kleopas Synastria Project: ο Σπόρος της Υπομονής / The Seed of Patience (<https://www.youtube.com/watch?v=eDMkMLfseXU>)
- Loreena McKennitt - Marco Polo (<https://www.youtube.com/watch?v=I80FiM2jOgE>)
- Η "Οδός ονείρων" από τη λατέρνα του Αρμάου (www.youtube.com/watch?v=0hQ-8VAO-uc)
- Ανωγειανή Γυναίκα - Μαρίνα Δακανάλη (www.youtube.com/watch?v=wP3yυq2_HWU)
- Αφροδίτη Μάνου - Μια μέρα μιας Μαίρης (https://www.youtube.com/watch?v=I0_XbBlqc150)
- The Verve - Bitter Sweet Symphony (<https://www.youtube.com/watch?v=1lyu1KKwC74>)
- Σάκης Μπουλάς - Το φλασάκι (https://www.youtube.com/watch?v=33v7TENX_1M)
- Ρένα Βλαχοπούλου-Γραμμόφωνο,Ραδιόφωνο,Τηλεόραση (<https://www.youtube.com/watch?v=sb8xNr3GneE>)
- Daft Punk – Technologic (<https://www.youtube.com/watch?v=8K90hX4PrE>)
- ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ - ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ (ΘΑΛΑΣΣΑ ΜΟΥ) (<https://www.youtube.com/watch?v=SBMBIAJtUjI>)

Εικόνες

- EID-KENYA-TOOLS-HOMO-ERECTUS&tbn=isch&hl=el&tbs=rimg:CYKqMcQ_1vuBYer-AzsUPmq6&sa=X&ved=0CAIQrnZqFwoTcliChODAke8CFQAAAAAdAAAAABAL&biw=1583&bih=789
- https://donsmaps.com/images27/canadaimg_1327.jpg
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/91/Egyptian_-_Isis_with_Horus_the_Child_-_Walters_54416_-_Three_Quarter_Right.jpg
- <https://advictoriampopuli.files.wordpress.com/2015/01/sumerians1.jpg>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Hammurabi#/media/File:F0182_Louvre_Code_Hammourabi_Bas-relief_Sb8_rwk.jpg
- <https://suryanaidus.wordpress.com/2011/05/04/palitana-gujarat-india/#jp-carousel-3548>
- <https://retromaniax.gr/threads/>
- <http://volax.gr/index.php/posts>
- <https://culture.thessaloniki.gr/efimerides/drasis/>

- <http://bibliocosmos.com/en-1740.html>
- <http://www.greek-language.gr/periodika/mags/neaporia/1960>
- <http://www.gazzetta.gr/weekend-journal/article/1189967/oi-efimerides-poy-grafoyn-tin-istoria-tis-elladas-pics>
- <http://www.gazzetta.gr/weekend-journal/article/1189967/oi-efimerides-poy-grafoyn-tin-istoria-tis-elladas-pics>
- <http://www.topontiki.gr/article/85395/oi-diafimiseis-tis-ellinikis-tileorasis-1981-video>
- <https://www.plaisio.gr/xartopoleio/tetradio-block/tetradio/Skag-Notepad-Blue-Super-17X25-50Sh-Ruled-110044.htm>
- <https://www.plaisio.gr/xartopoleio/tetradio-block/tetradio/Skag-Red-Notebook-Copy-Sheets-50-219693.htm>
- <https://www.nakaspaper.gr/prd/fytologio-emporoxaptikh>
- <https://www.taexeiola.gr/η-γλωσσα-μου-για-την-πρωτη-δημοτικου/>
- <https://www.verianet.gr/post/54174>
- <https://www.public.gr/cat/books/sholika-biblia/a-dimotikoy/>
- <https://store.paokfc.gr/greek/drawing-notebook-paok-fc-with-stickers.html>
- <https://www.mothersblog.gr/free-time/story/17215/to-paidi-moy-lerose-ta-royxa-toy-me-kirompogies-pos-tha-vgei-o-lekes>
- <https://www.newsbeast.gr/entertainment/book/arthro/713518/auto-einai-to-protο-elliniko-vivlio>
- <http://www.arxeion-politismou.gr/2019/02/protes-efimerides-me-to-onoma-Athina.html>
- <http://www.arxeion-politismou.gr/2019/02/protes-efimerides-me-to-onoma-Athina.html>
- http://daskalosa.eu/glossa_st/h_istoria_tis_tileorasis.html
- <https://gr.depositphotos.com/1831436/stock-photo-old-radio.html>
- <http://www.freepik.com>»Designed by BiZkettE1 / Freepik
- <http://www.freepik.com>»Designed by rawpixel.com / Freepik
- <https://www.freepik.com/psd/mockup>»Mockup psd created by freepik - www.freepik.com
- <https://www.dreamstime.com/>
- <https://graphicburger.com>
- <https://graphicriver.net/>
- <https://gr.365psd.com/>
- <https://www.dpgr.fractalbit/ermou/ermou.html>
- https://www.google.com/search?sa=G&hl=el&tbs=simg:CAQSYQnvzubRb0-peRpWCxCwjKclGjoKOAgEEhSAH_1cq0AKML8omp3QL6lrrQvIFxoaVY8tjMgmucvT3sIsOD8e_1gWzRjdrstaScXEgBTAEDAsJq7-CBoKcggIARIESKD6AAw&sxsrf=ALeKk00Aqi3djOVNF eYClmqooyyFH5znjQ:1614694289458&q=national+garden&tbn=isch&ved=2ahUKEwi9v6z85JHvAhWltYsKHW22D7wQwg4oAHoECBAQMQ&biw=1600&bih=789#imgsrc=6dal6oZxkMt2hM

τ έ λ ο ς

τ έ λ ο ς

τ έ λ ο ς

τ έ λ ο ς

τ έ λ ο ς

